

**UUSI JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA
1.1.2022–31.12.2026**

**KARKEAKARVAINEN UNKARINVIZSLA
239**

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 8.8.2021
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 21.9.2021

Tämä jalostuksen tavoiteohjelma on laaja tietopaketti käsittelemästään rodusta kaikkien rodun harrastajien ja rodusta kiinnostuneiden käyttöön. Tavoiteohjelma on laadittu Suomen Kennelliitto r.y:n jalostustieteellisen toimikunnan mallirungon ja siihen liittyvien ohjeiden pohjalta. Jalostuksen tavoiteohjelma on käsitelty Saksanseisojakerhon ry:n vuosikokouksessa 2021, mistä on hyvissä ajoin tiedotettu rotujärjestön jäseniä jäsenjulkaisu Saksanseisoja-lehden 2/2021 numerossa sekä rotujärjestön internet-sivuilla. Tämän jälkeen jalostuksen tavoiteohjelma on ollut rotujärjestön internet-sivuilla: www.saksanseisojakerho.fi kaikkien rodusta kiinnostuneiden tutustuttavana ja kommentoitavana hyvissä ajoin ennen vuosikokousta 2021. Tavoiteohjelma on käyty läpi vuosikokouksen roturyhmäkokouksessa ja Saksanseisojakerho r.y:n vuosikokouksessa 2021 ja hyväksytty jäsenistöltä tulleen palautteen mukaisesti muokattuna.

Suomen Kennelliitto r.y:n jalostustieteellisen toimikunnan hyväksymisen jälkeen tämä jalostuksen tavoiteohjelma on voimassa PEVISA-kauden, minkä jälkeen tavoiteohjelma jälleen päivitetään.

Jalostuksen tavoiteohjelma on luettavissa ja tulostettavissa Saksanseisojakerho r.y:n internetsivuilta (www.saksanseisojakerho.fi => muut mannermaiset kanakoirat => karkeakarvainen unkarinvizsla) ja saatavissa myös tavoiteohjelman kokoajilta pyydettäessä.

Koonnut ja saadun palautteen mukaisesti muokannut: Hanna Savolainen, Mikko Savioja

Kannen kuva: Aino Pikkusaari

Sisällys

1. YHTEENVETO	4
2. RODUN TAUSTA	5
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	6
4. RODUN NYKYTILANNE	6
4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	7
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet.....	11
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta...	11
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	11
4.2.3. Käyttö- ja koeominaisuudet	12
4.2.4. Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen.....	15
4.2.5. Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta	15
4.3 Terveys ja lisääntyminen.....	16
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat	16
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat	17
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt.....	20
4.3.4 Lisääntyminen	20
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	21
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	21
4.4 Ulkomuoto	21
5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	24
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS.....	24
6.1 Jalostuksen tavoitteet.....	24
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	26
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	27
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	27
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	29
7. LÄHTEET	31
8. LIITTEET	32
Liite 1.....	32
Liite 2.....	33

1. YHTEENVETO

Karkeakarvainen unkarinvizsla (kkuv) on Unkarista peräisin oleva FCI 7 -ryhmään kuuluva monipuolinen metsästyskoirarotu. Suomessa kkuv:n rotujärjestö on Saksanseisojakerho (SSK). Kkuv:n rotutyypillisiä piirteitä ovat: erinomainen hajuaisti, kiinteä seisonta ja erinomainen nouto. Se on myös omistajaansa kiintyvä, helposti koulutettava, oppivainen ja itsevarma koira, joka ei siedä karkeaa käsittelyä. Rotutyypillisesti kkuv:n tulee vastata lyhytkarvaista unkarinvizslaa lukuun ottamatta hieman raskaampaa luustoa ja karkeaa karvaa. Jotta nämä hyvät ominaisuudet voidaan säilyttää, on jalostuksessa kiinnitettävä entistä enemmän huomiota käytettävien koirien käyttöominaisuuksiin ja terveyteen.

Suomessa arvioitu elävä kanta on noin 120 koira. Rekisteröinnit ovat kasvaneet n 40 % viimeisen kymmenen vuoden aikana. Keskimäärin Suomessa syntyy 1,5 pentuetta vuodessa. Pentueita on vuosina 2015 - 2020 ollut 6 nartulla ja 8 uroksella yhteensä 8 pentuetta. Kennelliiton tietokannan mukaan yhdistelmien sukusiitosprosentti oli max. 2,20 %.

Rotua tulisi pyrkiä tekemään tunnetuksi nimenomaan metsästäjien piirissä. Kotimaansa lisäksi rotu on levinnyt muihin Euroopan maihin ja Yhdysvaltoihin. Euroopassa huomattavia kasvattajamaita ovat Hollanti, Ranska ja Iso-Britannia. Näissä maissa on huomattavissa, että enenevässä määrin koirat päätyvät ei-metsästäviin perheisiin.

Suomen kanta on jalostuksellisesta näkökulmasta olematon, tällä hetkellä kannassa on 4 lonkkakuvattua jalostuskelpoista narttua, yksi on palkittu AVO1-palkinnolla, yksi on palkittu KAER kokeessa AVO2 palkinnolla, ja kahdella nartulla on laatupalkinto nuortenluokasta. Kuvattuja jalostuskelpoisia uroksia on myös 4. Yhdellä uroksella on AVO1-palkinto, kahdella uroksella AVO2-palkinto ja yhdellä uroksella on laatupalkinto nuortenluokasta. Vuosina 2016 - 2020 on tuotu 5 urosta ja 4 narttua Unkarista. Suomeen rekisteröimättömiä tuonteja on muutama. Kantaa pyritään parantamaan tarkkaan harkituilla tuonneilla ja järkeillä jalostusvalinnoilla, vuoden 2020 aikana on tuotu useampi nykyisistä suomen linjoista poikkeava tuonti. Sitä aikaisempien vuosien tuonti on keskittynyt pääsääntöisesti samoihin suomen jo oleviin linjoihin.

Kkuv:lla on lonkkien raja-arvo PEVISassa 1.1.2008 alkaen lonkkien raja-arvoksi on asetettu C, kuvattujen koirien suhteellinen määrä on hieman laskenut viimeisen viiden vuoden aikana, verrattuna edelliseen 5 vuotiskauteen. Koirien kokoon, oikeaan rakenteeseen, karvan laatuun ja koirien yleiseen terveyteen on kiinnitettävä erityisesti huomiota seuraavia jalostusvalintoja tehtäessä. Huomiota tulisi kiinnittää erityisesti myös koirien metsästyksellisiin ominaisuuksiin. Erilaisia allergiaan liittyviä tapauksia on esiintynyt sekä muutamia kyynärpää merkintöjä tietokannasta myös löytyy.

Jalostuksen tavoitteena on laajentaa rodun geenipohjaa jalostuksen pitkäjänteisyyden sekä koirien terveyden ja elinvoiman turvaamiseksi. Pienissä populaatioissa tulisi välttää myös tarpeetonta läheistä sukusiitosta sekä pyrkiä pitämään koko populaation keskimääräinen sukusiitosaste niin alhaalla kuin mahdollista, kannan pienuus huomioon ottaen. Jalostukseen käytetään käyttöominaisuuksiltaan, terveydeltään ja luonteeltaan hyviä koiria siten, että käyttökelpoinen materiaali hyödynnetään mahdollisimman tarkoin ja tasaisesti. Rodun hyvät käyttö- ja luonneominaisuudet pyritään säilyttämään, minkä vuoksi jalostukseen käytettävät koirat tulisi testata KAER-kokeessa ainakin nuortenluokassa tai todeta käyttöominaisuudet luotettavasti rotujärjestön ohjeiden mukaan, jolloin pystytään näkemään perinnöllisiä taipumuksia. Taipumusten testausta sekä koirien tuontia rodun kotimaasta vaikeuttaa Suomessa voimassa oleva tyvistettyjen koirien osallistumiskielto näyttelyihin ja kokeisiin. Unkarissa edelleen pennut pääsääntöisesti tyvistetään ja pennun valitseminen ennen tyvistysikää on käytännössä mahdotonta. Yhä useampi koira pitäisi pyrkiä myymään metsästäjille ja ohjeistaa koiranomistajia rodulle ominaisten taipumusten vahvistamiseen ja ylläpitoon.

Rotujärjestö pyrkii saavuttamaan asetetut tavoitteet jakamalla rodun harrastajille mahdollisimman paljon ja avoimesti informaatiota rodussa kulloinkin esiintyvistä ongelmista. Vizslaharrastajille järjestetään vuosittain koulutuspäiviä sekä roturyhmän kokous. Tapahtumista tiedotetaan Saksanseisojakerhon internet-sivuilla, Saksanseisaja-lehdessä ja Suomen Unkarinvizslat Ry: nettisivuilla www.vizsla.fi. Kasvattajia rohkaistaan hyödyntämään jalostusneuvojan sekä rotuyhteyshenkilön apua, yhdistelmiä ja jalostuskoirien hankintaa suunnitellessaan. Rotujärjestö seuraa koirien terveystilannetta tekemällä rotuyhdysheijhenkilön toimesta terveystarkastuksen 2 vuotta täyttävillä koirilla ja analysoimalla kyselyn tulokset roturyhmän kokouksessa.

2. RODUN TAUSTA

Rodun historia alkaa 1920-luvulta. Ajatus jalostaa koira, jolla on samat erinomaiset ominaisuudet kuin lyhytkarvaisella vizslalla, mutta joka on kestävämpi kylmissä olosuhteissa, tuli pääasiassa metsästäjiltä. Rodun ominaisuuksista oltiin samaa mieltä: koiran tulisi olla kuin lk-unkarinvizsla, lukuun ottamatta karkeaa karvaa.

Jalostuksen aloitti Vasas József in Hejőcsaba, Csabai-kennelin omistaja. Pian hänen jalostustyöhönsä liittyi myös Gresznárik László (de Selle -kennel), jolla oli vankka kokemus karkeakarvaisen saksanseisojan jalostuksesta.

He astuttivat kaksi lyhytkarvaista unkarinvizslanarttua (Zsuzsi ja Csibi), jotka olivat erittäin hyväksukuisia koiria ja joiden metsästysominaisuudet olivat hyvät, täysin ruskealla karkeakarvaisella saksanseisojauroksella (Astor von Potattal). Näiden narttujen jälkeläisistä valittiin sopivimmat, ja niiden yhdistelmästä syntyi ensimmäinen karkeakarvainen unkarinvizsla, Dia de Selle. Dian runko oli kuin unkarinvizslan, mutta pää oli kuin saksanseisojan, Dian karva ei ollut tarpeeksi karkeaa eikä paksua, mutta kuitenkin koira oli lupaava alku rodun luomiselle.

1943 Vasas József pyysi apua Unkarinvizsla -järjestöltä karkeakarvaisen rodun luomisessa. Toiset olivat puolesta ja toiset vastaan, mutta lopulta järjestö hyväksyi pyynnön. Ehtona oli, että karkeakarvaisia yksilöitä esitettäisiin näyttelyissä sekä kokeissa niin paljon kuin mahdollista. Rodulle kirjoitettiin myös epävirallinen rotumääritelmä. Näiden dokumenttien tarkastelun jälkeen voitiin asettaa lopullinen määritelmä ja hyväksyntä uudelle rodulle.

Jalostuksen päämäärä oli asetettu seuraavanlaiseksi: kk-vizslan tulisi säilyttää kaikki lyhytkarvaisen unkarinvizslan sisäiset ja ulkoiset ominaisuudet, säilyttää alkuperäinen väri ja karvan tulee olla kova ja karkea.

Kolmen sukupolven jalostuksen tuloksena oli koiria, joilla oli samat ominaisuudet kuin lyhytkarvaisella mutta karkea karva. Saksanseisojaesi-isien perintönä niillä oli vankempi luusto ja pidempi, paksumpi karva.

Alkuvaikeuksien jälkeen karkeakarvaisia unkarinvizsloja rekisteröitiin yhä enemmän ja enemmän. Vuonna 1944 oli rekisteröity jo 60 karkeakarvaista unkarinvizslaa. Ne elivät ja työskentelivät pääasiassa Pohjois-Unkarissa Csallókő- ja Felvidék-alueilla. Menestyksellinen jalostustyö lisäsi kiinnostusta ulkomailla: Itävallassa Harasha-kennel ja Povazia-kennel olivat pioneereja. Eräiden lähteiden mukaan näissä kenneleissä olisi käytetty jalostuksessa myös irlanninsetteriä.

2. maailmansota aiheutti paljon harmia myös koiranjalostukselle. Csabai-kennel joutui valtion omistukseen mutta Vasas József pysyi kennelin johdossa. Noina aikoina hän jopa onnistui viemään jalostusta eteenpäin, lähemmäksi täydellisyyttä.

Muita kenneleitä on myös syytä mainita: Kőkény Gáborin Botond-kennel, Mészáros Sándorin Oroska-kennel ja vielä nykyäänkin toimivia kenneleitä ulkomailla: Povazia, de Selle ja Haraska.

Viimein karkeakarvainen unkarinvizsla hyväksyttiin FCI roduksi vuonna 1966 itsenäisenä unkarilaisena rotuna

ja rekisteröitiin rotunumerolle 239.

Suomessa kasvatustyön aloitti Onni Palojoki Nemes Faj –kennelissä vuonna 1996. Palojoki kasvatti 3 pentuetta ja 21 pentua vuosina 1996 – 1999. Kasvatustyön vuonna 2005 aloitti Lea Laitinen Tangrams –kennelnimellä. Vuosina 2005 – 2020 on syntynyt 13 pentuetta ja 90 pentua. 2020 mennessä pentueita on ollut myös Hanna Savolainen (kennel Ripenrannan, 1 pentue, 8 pentua) sekä Noora Kujala (kennel Ainwois, 1 pentue, 8 pentua).

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Saksanseisojakerho on perustettu vuonna 1943, jolloin yhdistyksen jäseniksi ilmoittautui 27 saksanseisojien harrastajaa. Tällä hetkellä Suomen Kennelliittoon kuuluvassa rotujärjestössä on noin 2600 jäsentä, mihin tasoon se on viimeisten vuosien aikana vakiintunut. Aluksi rotujärjestön edustamat koirat olivat vain lyhyt- ja karkeakarvaisia saksanseisojia, mutta nyt valikoimaan kuuluu jo 27 erilaista mannermaista seisotarotua tai rotumuunnosta, joihin rekisteröidään vuosittain keskimäärin 750 uutta pentua.

Saksanseisojakerhon tarkoitus on ylläpitää ja kehittää mannermaisia seisovia lintukoiria metsästyksen monitoimikoirina sekä edistää kanakoiraharrastusta Suomessa. Tähän kerho pyrkii järjestämällä roduilleen näyttelyitä, katselmuksia sekä kanakoirien erikoiskokeita (KAER) ja kilpailuja, julkaisemalla opaskirjoja ja neljästi vuodessa ilmestyvää Saksanseisoja-lehteä sekä näyttely- ja koetulokset sisältävää vuosikirjaa. Kerho myös vaalii ja ohjaa edustamiensa rotujen rodunjalostusta sekä pyrkii kaikin keinoin torjumaan koirien terveydentilaa mahdollisesti horjuttavia perinnöllisiä vikoja ja muita eläinsairauksia sekä tiedottamaan niistä jäsenilleen.

Saksanseisojakerhon hallituksessa on 7 jäsentä ja sihteeri. Lisäksi kerhon toimintaa ohjaavat toimikunnat: jalostustoimikunta, ulkomuototoimikunta, koetoimikunta ja tietojenkäsittelytoimikunta. Kerhon toimihenkilöihin kuuluvat myös päätoimittaja, jäsensihteeri, myyntisihteeri, vuosikirjan päätoimittaja ja kotisivujen vastuhenkilö.

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnassa on 10 jäsentä. Jalostusneuvot valitsee Saksanseisojakerhon vuosikokous. Lyhytkarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta vastaa 3 henkilöä ja karkeakarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta 3 henkilöä. Bretonien jalostusneuvonnasta vastaa 2 henkilöä, pieni- ja isomünsterinseisojien sekä pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö ja muiden rotujen jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö. Muiden rotujärjestön alaisuuteen kuuluvien rotujen (22 eri rotua) pentuvälityksestä ja rotutietouden jakamisesta vastaa yhdistyksen vuosikokouksen valitsema 8 rotuyhteys henkilöä.

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunta määrittelee jalostuksen tavoitteet ja seuraa rotujemme tilaa. Toimikunta ohjaa jalostuksen suunnittelua antamalla lausuntoja ja suosituksia jalostusyhdistelmistä sekä hoitaa pentuvälitystä. Toimikunta pitää yllä jalostusrekisteriä jalostukseen sopiviksi katsotuista koirista. Jalostustoimikunta on mukana järjestelemässä jokavuotista nuorten koirien ikäluokkakatselmusta Junkkaria, vuosikokouksen tai erikoisnäyttelyn yhteydessä järjestettäviä jalostusaiheisia luentopäiviä sekä vastaa jalostuskatselmuksen järjestelystä.

2008 perustettiin Suomeen rotua harrastava yhdistys Suomen Unkarinvizslat ry. Yhdistyksen jäsenmäärä on tällä hetkellä n. 80 henkilöä.

4. RODUN NYKYTILANNE

Kasvatustyö on pienimuotoista. Vuosien 2010 ja 2020 välisenä aikana on rekisteröity 11 pentuetta, 85 pentua, tuonteja on ollut 21. Kasvattajat pyrkivät säilyttämään rodun metsästäjien käsissä. Käyttöominaisuuksien

jalostaminen vaikuttaa koirien luonteeseen. Karkeakarvainen unkarinvizsla (kkuv) on monipuolinen metsästyskoira ja näiden ominaisuuksien säilyttämiseksi mahdollisimman monen yksilön käyttöominaisuuksien testaaminen on tärkeää. Näyttelyissä palkittavien yksilöiden suhteen tulee ulkomuodon ja rotutyypillisyyden lisäksi huomioida erityisesti myös se, että koirat ovat rakenteellisesti terveitä ja soveltuvia alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa. Koirat eivät saa olla luonteeltaan arkoja tai epäluuloisia. Terveys ja käyttöominaisuudet ovat karkeakarvaisen unkarinvizslan jalostuksessa tärkeitä pääkohtia.

4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja

Taulukko 1. Vuositalstatot – rekisteröinnit 2010-2020 (Lähde: Kennelliiton koiranet 14.2.2021)

Vuositalasto - rekisteröinnit											
	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Pennut (kotimaiset)	8	9	16	17		8	14		5	8	
Tuonnit	6	1	2		1	1	2	2	1	3	2
Rekisteröinnit yht.	14	10	18	17	1	9	16	2	6	11	2
Pentueet	1	1	2	3		1	2		1	2	
Pentuekoko	8	9	8	5,7		8	7		5	4	
Kasvattajat	1	1	2	2		1	1		1	1	
jalostukseen käytetyt eri urokset											
- kaikki	1	1	2	2		1	1		1	2	
- kotimaiset		1									
- tuonnit				1			1		1		
- ulkomaiset	1	0	2	1		1	0		0	2	
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	1 v 1 kk	3 v 6 kk	4 v	4 v		6 v 7 kk	1 v 7 kk		2 v 2 kk	2 v 3 kk	
jalostukseen käytetyt eri nartut											
- kaikki	1	1	2	3		1	2		1	1	
- kotimaiset			2	2		1	1		1		
- tuonnit	1	1		1			1			1	
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	2 v 7 kk	4 v 9 kk	4 v 7 kk	4 v 1 kk		3 v 9 kk	4 v 10kk		3 v 3 kk	4 v 7 kk	
Isoisät	2	2	3	4		2	3		2	3	
Isoäidit	2	2	4	4		2	3		2	3	
Sukusiitosprosentti	1,56 %	1,86 %	2,20 %	0,33 %		0,78 %	0,98 %		1,37 %	0,00 %	

Vuositilasto - jalostuspohja											
	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Per vuosi											
- pentueet	1	1	2	3		1	2		1	2	
- jalostukseen käytetyt eri urokset	1	1	2	2		1	1		1	2	
- jalostukseen käytetyt eri nartut	1	1	2	3		1	2		1	1	
- isät/emät	1	1	1	0,67	-	1	0,5	-	1	2	-
- tehollinen populaatio	1 (50%)	1 (50%)	3 (75%)	3 (50%)	-	1 (50%)	2 (50%)	-	1 (50%)	2 (50%)	-
- uroksista käytetty jalostukseen	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	17 %	0 %	50 %	20 %	14 %	0 %
- nartuista käytetty jalostukseen	11 %	0 %	0 %	0 %	-	33 %	20 %	-	0 %	50 %	0 %
Per sukupolvi (4 vuotta)											
- pentueet	7	6	6	6	3	4	5	3	4	3	1
- jalostukseen käytetyt eri urokset	6	5	5	4	2	3	4	3	4	3	1
- jalostukseen käytetyt eri nartut	5	4	4	4	3	4	3	2	2	1	1
- isät/emät	1,2	1,25	1,25	1	0,67	0,75	1,33	1,5	2	3	1
- tehollinen populaatio	7 (50%)	6 (50%)	6 (50%)	5 (42%)	3 (50%)	5 (62%)	4 (40%)	3 (50%)	3 (38%)	2 (33%)	1 (50%)
- uroksista käytetty jalostukseen	0 %	0 %	4 %	5 %	10 %	12 %	12 %	20 %	12 %	9 %	0 %
- nartuista käytetty jalostukseen	3 %	0 %	5 %	10 %	25 %	22 %	27 %	33 %	25 %	31 %	22 %

Suomeen rekisteröityjä tuontejä on 21 vuosina 2010–2020. Kennelliiton tietokannan mukaan Suomessa on 160 rekisteröityä karkeakarvaista unkarinvizslaa, arvioitu elävä kanta on noin 120. Rekisteröinnit ovat kasvaneet kymmenessä vuodessa. Keskimäärin Suomessa syntyy yksi pentue vuodessa.

Pentueita on vuosina 2015 - 2020 ollut 6 nartulla ja 8 uroksella yhteensä 8 pentuetta. Kennelliiton tietokannan mukaan yhdistelmien sukusiitosprosentti oli max. 2,20 %. Sukusiitosprosentti on pysynyt suhteellisen pienenä. Kaikki jalostukseen käytetyt nartut ja urokset olivat lonkkakuvattu ja koirat olivat terveitä. 5 jalostukseen käytetyistä uroksista olivat ulkomaalaisia, 2 tuontikoiria ja 1 kotimainen koira. Jalostukseen käytetyistä nartuista kaksi on tuotu ulkomailta. Kaikilla Suomessa asuvilla uroksilla ja viidellä nartulla on Kaer-kokeesta laatupalkinto. Ulkomaisilla uroksilla on tulokset eurooppalaisista käyttökokeista.

Koiranetin ilmoittama sukusiitosaste on muilla kuin kotimaisilla roduilla laskettu puutteellisen sukupolvitiedon mukaan, joten se on aliarvio todellisesta tilanteesta. Sen kehityssuunta on kuitenkin tärkeä. Suositeltava yläraja yksittäisen koiran jälkeläismäärälle pienilukuisissa roduissa on 2 -3 pentuetta tai 5 % laskettuna neljän vuoden rekisteröintimäärästä.

Suomessa kasvatetuilla koirilla ei ole liian runsasta toisen polven jälkeläismäärää, vain viittä Suomessa syntynyttä narttua on käytetty jalostukseen. Näistä nartuista kolmella on yksi pentue, yhdellä kaksi pentuetta ja yhdellä nartulla neljä pentuetta. Yhtä Suomessa syntynyttä urosta on käytetty jalostukseen Unkarissa ja yhtä Suomessa. Suomessa käytetyissä yhdistelmissä on lähisukulaisia. Samoja yhdistelmiä ei ole toistettu.

Suomessa kuv -kannan sisäinen sukusiitosaste on matala, mutta koska rotu on maailmanlaajuisesti vähälukuinen, koko rodun kansainvälisen kannan sukusiitosasteen kasvu on odotettavissa. Ulkomailla; Unkarissa, Itävallassa, Ranskassa, Hollannissa, Tanskassa, Iso-Britanniassa ja Ruotsissa on saatavilla erisukuisia jalostuskoiria ja rodussa löytyy myös useampia erillisiä sukulinjoja. Rodun jalostuspohjaa kaventaa kuitenkin rodun pienuus ja nuoruus Euroopan laajuisesti.

Kaikki koirarodut ovat erittäin pieniä populaatioita eli kantoja, ja niillä on rajallinen geneettinen pohja. Mitä laajempi geneettinen pohja on ja mitä monipuolisemmin rodun yksilöitä käytetään jalostukseen, sitä hyväkuntoisempaan rodun kannan voidaan odottaa säilyvän. Eli kannan tulisi sisältää mahdollisimman paljon toisilleen erisukuisia koiria, ja näitä tulee käyttää jalostukseen mahdollisimman monipuolisesti ja tasaisesti. Sukusiitoksen lisääntyessä geneettinen muuntelu vähenee, jolloin haitalliset, resessiiviset geenialleelit pääsevät yleistymään rodun kannassa, ja riski perinnöllisten vikojen ja sairauksien yleistymiselle kasvaa. Tehollisesta populaatiokoosta huolehtiminen kuuluu sekä uroksen- että nartunomistajille.

Taulukko 3. Sukusiitos% vuosina 2010-2020

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Sukusiitosprosentti	1,56 %	1,86 %	2,20 %	0,33 %		0,78 %	0,98 %		1,37 %	0,00 %	

Jotta rodun geenipohja pysyisi mahdollisimman laajana, olisi jalostukseen käytettyjen koirien osuutta lisättävä. Toisaalta metsästyskäyttökoirarodulla jalostuskoirille asetettavista perusvaatimuksista (ks. Liite 2) ei ole syytä tinkiä (terveys: HD A tai B, käyttökoepalkinto KAER-kokeista, näyttelypalkinto väh. H). Lisäksi tulee ottaa huomioon myös jalostukseen käytettyjen koirien lähisukuisuus. Rodun geneettisen pohjan laajuuden turvaamiseksi ei riitä kotimaassa olevien koirien mahdollisimman laaja käyttö, vaan on kiinnitettävä huomiota myös siihen, mitä yhdistelmiä jalostukseen käytetään ja miten paljon yksittäistä koiraa käytetään jalostukseen. Yksittäisen koiran pentumäärä tulee pitää kohtuullisena ja yhdistelmien uusimista tulisi välttää.

Taulukko 4. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen käytetyt urokset ja pentuemäärät (Lähde: Kennelliiton koiranet 14.2.2021)

#	Uros	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	ZÖLDMÁLI NUGÁT (2012)	2	14	16,47 %	16 %	0	0	2	14
2	ZÖLDMÁLI ÁKOS (2013)	2	9	10,59 %	27 %	0	0	2	9
3	TANGRAMS MAX (2015)	1	9	10,59 %	38 %	0	0	1	9
4	DIANGO DU DOMAINE SAINT HUBERT (2008)	1	8	9,41 %	47 %	9	32	1	8
5	ZOLDMALI EXTREME (2015)	1	8	9,41 %	56 %	0	0	1	8
6	HIGHLAND DU DOMAINE SAINT HUBERT (2012)	1	8	9,41 %	66 %	1	1	1	8
7	FERI VON DER WRANGELSBURG (2012)	1	8	9,41 %	75 %	0	0	1	8
8	ZOLDMALI KACER (2018)	1	8	9,41 %	85 %	0	0	1	8
9	ZÖLDMÁLI ZSIVAJ (2009)	1	7	8,24 %	93 %	5	32	1	7
10	ZÖLDMÁLI CÉDRUS (2011)	1	5	5,88 %	99 %	0	0	1	5
11	ZÖLDMÁLI HUBA (2006)	1	1	1,18 %	100 %	2	12	1	1

Taulukko 5. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen käytetyt nartut ja pentuemäärät (Lähde: Kennelliiton koiranet 14.2.2021)

#	Narttu	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	JOLI ZOLDMALI (2014)	2	17	20,00 %	0	0	2	17
2	TANGRAMS ENIGMA (2011)	3	16	18,82 %	0	0	3	16
3	TANGRAMS ELECTRA (2011)	2	16	18,82 %	2	17	2	16
4	ZÖLDMÁLI JELES (2006)	3	15	17,65 %	6	37	4	23
5	TANGRAMS MOULIN ROGUE (2015)	1	8	9,41 %	0	0	1	8
6	ZOLDMALI PANDA (2017)	1	8	9,41 %	0	0	1	8
7	TANGRAMS CREDIT NOTE (2009)	1	5	5,88 %	0	0	1	5

Koiranetin ilmoittama sukusiitosaste on muilla kuin kotimaisilla roduilla laskettu puutteellisen sukupolvitiedon mukaan, joten se on aliarvio todellisesta tilanteesta. Sen kehityssuunta on kuitenkin tärkeä. Suositeltava yläraja yksittäisen koiran jälkeläismäärälle pienilukuisissa roduissa on 2 -3 pentuetta tai 5% laskettuna neljän vuoden rekisteröintimäärästä.

Jalostukseen käytettyjen koirien keskinäinen sukulaisuus

Suomessa käytetyissä uroksissa samoihin yhdistelmiin käytetyillä koirilla on selkeää sukulaisuutta olemassa. Zöldmali Huba ja Django Du Domain Saint Hubert ovat koiria, joita on käytetty paljon ja näiden koirien jälkeläisiä on käytetty suomalaisissa yhdistelmissä myöhemmin. Joitain kaukaisempia sukulaisuuksia löytyy useilta koirilta, rodun lyhyen historian vuoksi. Suomessa kahta urosta on käytetty kaksi kertaa eri nartuille ja muita uroksia kerran. Samoja yhdistelmiä ei ole toistettu kertaakaan. 11 käytetystä uroksesta 10 on ulkomaisia uroksia ja näistä löytyy sukulaisuusia toisiinsa nähden. Suomessa syntynyt Tangrams Max koiraa on käytetty ainoana kotimaassa syntyneenä koirana jalostukseen viimeisen 10 vuoden aikana.

Narttulinjassa korostuu Zöldmali Jeles, jonka jälkeläisiä on käytetty Suomessa usein ja sukulaisuus on käytetyissä koirissa havaittavissa. Narttulinjoissa esiintyvien, Suomessa käytettyjen koirien taustoissa löytyy kolme Zöldmali kennelin koiraa, joita käytetty jalostukseen: Zöldmali Jeles neljä kertaa (23 pentua), Zöldmali Joli kaksi kertaa (17 pentua) ja Zöldmali Panda (8 pentua) kerran. Tangrams kennelin nartuista Enigma, jota käytetty jalostukseen kolme kertaa (16 pentua) ja Electra kaksi kertaa (16 pentua) Nartut ovat sisaruksia ja näiden emä on jo edellä mainittu Unkarintuoti Zöldmali Jeles, joka on myös Tangrams Credit Note (5 Pentua) emä. Suomessa jalostukseen käytettyjä Tangrams Moulin Rogue ja Tangrams Max ovat saman pentueen sisaruksia ja näiden emä edellä mainittu Tangrams Electra.

Suomessa kasvatetuilla koirilla ei ole liian runsasta toisen polven jälkeläismäärää, vain neljää Suomessa syntynyttä narttua on käytetty jalostukseen ja niillä jokaisella on yksi pentue. Yhtä Suomessa syntynyttä urosta on käytetty jalostukseen Unkarissa ja yhtä Ruotsissa, mutta ei Suomessa. Suomessa käytetyissä yhdistelmissä on lähisukulaisia. Samoja yhdistelmiä ei ole toistettu. Suomessa kkuu -kannan sisäinen sukusiitosaste on matala, mutta koska rotu on maailmanlaajuisesti vähälukuinen, koko rodun kansainvälisen kannan sukusiitosasteen kasvu on odotettavissa. Rodun rekisteröintimäärät ovat Suomessa pieniä, noin yksi pentue vuodessa. Rekisteröintimäärät ovat pysyneet samoina viimeiset 10 vuotta.

Jalostusrekisteri ja jalostukseen käytettävien koirien laatuvaatimukset

Jalostusrekisteriin hyväksymisen ehtona on vähintään AVO 2 -palkinto KAER-kokeessa nartuilla, AVO 1 -palkinto uroksilla sekä laatuarvostelupalkinto koiranäyttelystä, vähintään 1 x EH tai kahdelta tuomarilta 2 x

H avoimesta- tai käyttöluokasta, kuitenkin niin, ettei palkintosijan aleneminen johdu koiran luonteesta. Lisäksi koiran tulee täyttää rotukohtaiset PEVISA määräykset ja terveysvakuutuksen vaatimukset. Jalostuskoirien käyttöominaisuudet tulisi testata KAER-kokeessa. Jalostuskoiran käytössä tulee huomioida kokonaisuus, niin että koiran kokonaisuus tukee käyttötarkoitusta eli metsästystä.

Ulkomailla; Unkarissa, Ranskassa, Hollannissa, Tanskassa, Iso-Britanniassa ja Tsekeissä on saatavilla erisukuisia jalostuskoiria ja rodussa löytyy myös useampia erillisiä sukulinjoja. Rodun jalostuspohjaa kaventaa kuitenkin rodun vähälukuisuus ja lyhyt historia.

Uusia tietoja muiden maiden koiramääristä ei ole saatu, alla taulukko vuonna 2011 kerätyistä tiedoista.

Taulukko 6. kk –unkarinvizsla: kanta eri maissa

	Koiria	Metsästyskäytössä	Käyttökokeissa	Eriyisiä terveysongelmia
Unkari	syntyy 150/vuosi	pääsääntöisesti metsästyskäytössä	hyvin vähän, metsästäjät eivät kiinnostuneita	lonkat
Hollanti	250	70	35	ei
Tanska	88	65	12	ei
Ruotsi	7	3	0	lonkat

Tiedot ovat arvioita ja perustuvat ko. maan kasvattajilta, rotujärjestöltä tai rotua harrastavilta yhdistyksiltä saatuihin tietoihin. Tietoihin on arvioitu viimeiset 4–5 vuotta.

Unkarissa kaikkien jalostuskoirien tulee suorittaa taipumuskoe ennen jalostuskäyttöä, kokeessa arvioidaan käyttöominaisuuksien lisäksi myös laukauksen sietoa sekä luokse päästävyttä. Muiden maiden osalta ei ole tietoa.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Omistajaansa kiintyvä, helposti koulutettava, oppivainen ja itsevarma koira, joka ei siedä karkeaa käsittelyä. Työskennellessään koira pitää yhteyttä ohjaajaansa, se on sinnikäs hakija ja periksi antamaton, sillä on hyvä hajuaisti ja erinomainen seisonta. Rotumääritelmän mukaan hylkääviä virheitä ovat kaikenlaiset luonteen heikkoudet sekä epänormaali käyttäytyminen.

KÄYTTÖTARKOITUS: Karkeakarvainen vizsla on monipuolinen ja monikäyttöinen metsästyskoira, jonka tulee kyetä työskentelemään niin aukealla, metsässä kuin vedessäkin. Siksi sillä tulee olla seuraavat tyyppilliset ominaisuudet: erinomainen hajuaisti, kiinteä seisonta ja erinomainen nouto. Se on määrätietoinen ja erittäin innokas uimari, joka kykenee seuraamaan riistan jälkeä vedessäkin. Se työskentelee sekä hankalissa maastoissa että äärimmäisissä sääolosuhteissa. Se on tehokas metsästyskoira, siksi paukkuarkuus, riistan pelko, puutteellinen seisonta tai noutohalukkuus sekä haluttomuus vesityöskentelyyn eivät ole toivottuja. Miellyttävän luonteensa ja sopeutuvuutensa ansiosta karkeakarvainen vizsla soveltuu myös asunnossa pidettäväksi.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Vizslan luonneominaisuuksien ensimmäinen ja tärkein lähtökohta on, ettei ole hyvää metsästyskoiraa ilman hyvää luonnetta. Tavoiteltavan luonteen profiili on rodunomaisen käyttötarkoituksen mukainen.

Luonneominaisuuksien kohdalla tavoitellaan rodunomaisten erityispiirteiden säilyttämistä. Tämä ei saa olla ristiriidassa KAER-kokeiden mukaiselle metsästykselle. Vizslan luonteen tulee olla sosiaalinen, koulutuskelpoinen, yhteistyöhaluinen ja yhteiskuntakelpoinen.

Karkeakarvaisen unkarinvizslan tulee olla luonteeltaan tasapainoinen, rauhallinen, luoksepäästävä, hyväntahtoinen ja helppo ohjata. Kkuv voi olla luonteeltaan pidättyvä, mutta liiallinen arkuus, ylikiihkeys, hermostuneisuus ja aiheeton aggressiivisuus ovat vakavia virheitä. Myös eriasteinen paukkupelko on vakava virhe. Vaikka kkuv on luonteeltaan kiintynyt, helposti koulutettava, oppivainen ja itsevarma koira, se on erittäin puuhakas ja energinen, ja tarvitsee paljon toimintaa.

4.2.3. Käyttö- ja koeominaisuudet

Karkeakarvainen unkarinvizsla on monipuolinen metsästyskoira. Seisojan työskentely voidaan jakaa karkeasti kahteen osaan: työskentely ennen laukausta ja laukauksen jälkeen.

Pienriistaa metsästäessä koiran tehtävä on löytää riista ja seisoa se. Jos riista karkaa, metsästäjän on päätettävä, onko riista ammuttavissa. Tällä välin koiran on odotettava rauhallisesti paikallaan. Jos riista ammutaan, koiran tulee kaikin keinoin pyrkiä noutamaan se. Tämä lasketaan laukauksen jälkeiseksi työskentelyksi. Jos ammuttu riista pysyy ampumaetäisyydellä, koiran on helppo löytää ja noutaa se ilmavainun avulla. Jos riista jää haavakoksi, koira jäljestää sitä, kunnes saavuttaa riistan ja noutaa sen sitten ohjaajalleen. Riistan jäljitys maajäljen perusteella voi kestää useita satoja metrejä.

Toimivan vizslan kanssa metsästäessä ammuttua riistaa ei jää maastoon. Suurempaa riistaa metsästäessä koiran on odotettava rauhallisesti ja mahdollisuuksien mukaan liikkumatta ohjaajan käskyjen mukaan. Jos koira havaitsee riistan ennen ohjaajaa, se ilmentää riistan katsomalla kiinteästi riistan suuntaan. Kun riista on ammuttu, vizsla jäljittää sen verijäljen avulla. Vizslat työskentelevät usein hyvin myös vanhemmilla jäljillä.

Vesilinnustuksessa vizslan tehtävänä on löytää riista, noutaa se niin maasta kuin vedestä ja seurata tarvittaessa haavakon veteen jättämää jälkeä. Koiran tulee hakea kaislikot järjestelmällisesti, sillä peitteisessä maastossa haju ei kulkeudu yhtä kauas kuin avoimemmilla alueilla. Koira myös nostaa löytämänsä linnun ohjaajan ammuttavaksi.

Kaikenriistan koiran tehtäviin kuuluu kaikki metsästyksen liittyvä toiminta, kuten haavoittuneen riistan tukahduttaminen sekä pienpetojen noutaminen. Luonnollisesti koira pitää opettaa tähän.

Vizslaa käytetään myös haukkametsästyksessä apuna (ei sallittua Suomessa); koira seisoo ja nostaa käskystä linnun, minkä jälkeen haukka ohjaajineen hoitaa metsästyksen loppuun.

Koiralta vaaditaan seuraavia ominaisuuksia, jotta se toimisi hyvin monipuolisena metsästyskoirana: hyvä luonne, koulutettavuus, älykyys, erinomainen hajuaisti ja sen käyttö, vahva seisontataipumus, hyvä nouto, hyvä ote riistasta noudossa, korkea riistainto, hyvä yhteydenpito ohjaajan, hyvät jäljestysominaisuudet, into vesityöskentelyyn, tasapainoinen ja itsevarma käytös.

Kanakoirien erikoiskokeet (KAER-kokeet)

Kanakoirien erikoiskokeet (KAER) ovat metsästyskokeita, joiden tarkoituksena on saada tietoja koirien metsästysominaisuuksista kanakoirien jalostusta varten ja edistää koirien metsästyskäyttöä. Kokeissa arvioidaan koirien kykyä löytää ja käsitellä riistaa luonnon olosuhteissa. Kokeita järjestetään pelto, metsä ja tunturimaastoissa. Vesi- ja jälkikokeet järjestetään yleensä erillisenä kokeena, joissa arvioidaan koiran kykyä vesinoutoon ja laahausjäljen suorittamiseen. Lisäksi huomiota kiinnitetään koiran luonteeseen sekä

toimintaan sen kohdatessa petoeläimiä.

KAER-kokeessa koeloukkia on kolme. *Nuorten luokkaan* (NUO) saa osallistua koira, joka on täyttänyt 9 kk ja on enintään 24 kk. *Avoimeen luokkaan* (AVO) saa osallistua koira, joka ei ole oikeutettu osallistumaan voittajaluokkaan. *Voittajaluokkaan* (VOI) osallistuu koira, joka on saanut 1. palkinnon avoimessa luokassa.

Kaikissa luokissa käytetään laatuarvostelua ja annetaan niin monta 1. 2. ja 3. palkintoa (esim. AVO 2) kuin koirien saamat pistemäärät edellyttävät.

Tullakseen palkituksi nuorten luokassa (NUO) ja avoimessa luokassa (AVO) koiran on saatava hyväksytty arvosana hausta ja riistatyöstä. Nuorten luokassa kiinnitetään eniten huomiota koiran synnyttämisestä taipumuksista johtuvaan suorituskykyyn.

Tullakseen palkituksi AVO 1. palkinnolla koiran on saatava hyväksytty arvosana jokaisesta osasuorituksesta ja sillä on oltava vähintään kaksi (2) hyväksyttyä riistatyötä. Tullakseen palkituksi voittajaluokassa (VOI) koiran on saatava hyväksytty arvosana jokaisesta osasuorituksesta.

Eri rotuihin kuuluvat koirat arvostellaan samojen perusteiden mukaan ottaen huomioon rotukohtaiset eroavat ominaisuudet (esim. spinone ja braccoitaliano saavat hakea muista poiketen ravaamalla).

Maasto-osuudessa ylituomari arvioi koiran **haun** tuloksellisuutta sekä mm. juoksuvauhtia, tuulenkäyttöä, maastonpeittävyttä, laajuutta, yhteistyötä ja metsästyshalua.

Riistatyö tapahtumasta arvioidaan mm. seisontaherkkyys, seisonnan kiinteys, eteneminen, paikallistaminen ja käyttäytyminen riistan karkottuessa.

Noutosuorituksessa arvioidaan noutohalukkuus, kantaminen, pureskelu, luovutus ja käyttäytyminen riistan pudotessa.

Lisäksi kirjataan, jos koiran **luonteessa** on huomauttamista, esim. jos se on vihainen muille koirille tai ihmisille, hätyyttää kotieläimiä tai poroja, on paukuurka tai äänitelee häiritsevästi kokeen aikana.

Koirien arvostelu

Eri rotuihin kuuluvat koirat arvostellaan samojen perusteiden mukaan ottaen huomioon rotukohtaiset eroavat ominaisuudet (esim. spinone ja bracco italiano saavat hakea muista poiketen ravaamalla).

Nuortenluokassa kiinnitetään eniten huomiota koiran synnyttämisestä taipumuksista johtuvaan suorituskykyyn. Koirien arvostelussa huomioidaan: haku, riistatyö, nouto, vesityö ja voittajaluokassa jälkityö sekä tiedottaminen.

Koirakohtaisessa pöytäkirjassa tuomari arvioi **hausta**: hakutekniikan, juoksuvauhdin, vainuamistavan sekä törmäykset ja mahdolliset väliinjätöt sekä metsästyshalun.

Riistatyö tapahtumasta arvioidaan: seisontaherkkyys, seisonnan kiinteys ja kesto, eteneminen, paikallistaminen ja koiran käyttäytymisen riistan karkottuessa.

Noutosuorituksessa arvioidaan: noutohalukkuus, kantaminen, luovutus ja pureskelu.

Tiedotusta arvioitaessa kiinnitetään huomiota: seisonnasta irtoamiseen, irtoamisaikaan, ilmentämiseen ja yhteydenpitoon palatessa linnulle.

Lisäksi kirjataan riistakosketukset, seisontojen ja niistä saatujen riistatöiden lukumäärä, haku aika ja

tehdäänkö nouto pudotetulla linnulla.

Koepöytäkirjaan merkitään myös, onko riistaa pudotettu ja onko riistana ollut peltokana- vai metsäkanalintuja. Lisäksi kirjataan, jos koiran **luonteessa** on huomauttamista.

Koirien koetulokset tallennetaan Saksanseisojakerhon tietokantaan, josta jalostusneuvot saavat tärkeää tietoa koirien käyttöominaisuuksista jalostusta varten.

Taulukko 7. Koekäynnit vuosina 2010 - 2020 (Lähde: Kennelliiton koiranet 14.2.2021)

AVO											
	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
AVO1		2 tulosta									
AVO2		1 tulosta	2 tulosta	5 tulosta	5 tulosta		1 tulosta	3 tulosta	4 tulosta		
AVO3			2 tulosta	5 tulosta	5 tulosta	3 tulosta	2 tulosta	2 tulosta		5 tulosta	2 tulosta
AVO0	1 tulosta	5 tulosta	6 tulosta	6 tulosta	2 tulosta	10 tulosta	5 tulosta	6 tulosta	3 tulosta	3 tulosta	3 tulosta
AVO-		2 tulosta			5 tulosta			6 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta
Yhteensä	1 tulosta	10 tulosta	10 tulosta	16 tulosta	17 tulosta	13 tulosta	8 tulosta	17 tulosta	8 tulosta	9 tulosta	6 tulosta
NUO											
	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
NUO1											
NUO2		1 tulosta			2 tulosta		1 tulosta				
NUO3	1 tulosta	4 tulosta	2 tulosta		1 tulosta	1 tulosta	3 tulosta	1 tulosta	2 tulosta	1 tulosta	2 tulosta
NUO0	8 tulosta	5 tulosta	6 tulosta	2 tulosta	3 tulosta	5 tulosta	4 tulosta		8 tulosta	1 tulosta	
NUO-		1 tulosta				1 tulosta	1 tulosta				
Yhteensä	9 tulosta	11 tulosta	8 tulosta	2 tulosta	6 tulosta	7 tulosta	9 tulosta	1 tulosta	10 tulosta	2 tulosta	2 tulosta
Yhteensä	10 tulosta	21 tulosta	18 tulosta	18 tulosta	23 tulosta	20 tulosta	17 tulosta	18 tulosta	18 tulosta	11 tulosta	8 tulosta

Suomalaisten kkuv:jen käyttöominaisuuksista on tasaisesti näyttöä viimeisen 10 vuoden ajalta, silti vielä valitettavan pieni prosentti koirista käy kokeissa. KAER kokeiden osallistumismäärät pysyneet tasaisina viimevuosien aikana n 20 koekäyntiä / vuosi vuodesta 2012 alkaen, vuosi 2020 puolitti koekäyntien määrän. AVO1 palkintoon on yltänyt 2 suomessa syntynyttä koiraa ja AVO2 palkintoon on yltänyt 10 koiraa ja NUO2 palkintoon 3 koiraa vuosien 2010 – 2020 aikana. Ensimmäiset AVO 1 palkinnot rotuun saatiin vuonna 2019 Suomessa syntyneet Ripenrannan Arpad ja Ripenrannan Alma. Koirien saaminen aktiivisesti metsästäviin koteihin, nostaisi tulevaisuudessa koekäyntien määrää sekä tuloksellisuutta.

Suomalaisia koiria on myös käynyt Unkarissa kokeissa ja 2 urosta ovat läpäisseet paikallisen metsästyskoirilta vaadittavan taipumuskokeen (VAV) sekä yksi uros taipumuskokeen mikä vaaditaan kaikilta paikallisilta jalostuskoirilta (BHT – AV). Arviolta noin 25 % kannasta on aktiivisessa metsästyskäytössä. Kk unkarinvizslaa käytetään pääsääntöisesti seisovana koirana kanalinnuksessa sekä noutavana koirana ja jäljestävänä koirana.

4.2.4. Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Yksinoloon liittyvät ongelmat

Kotioloissa karkeakarvainen unkarinvizsla on sopeutuvainen ja lempeä koira. Joskus joillakin yksilöillä yksinoloon liittyy tavaroiden tuhoamista.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Nartuilla on ollut normaalit juoksut ja juoksuväli, astumiset onnistuvat luonnollisesti ja pentujen hoivaamisessa ei ole ollut ongelmia jalostukseen käytetyillä nartuilla.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Kkuv ei saa olla aggressiivinen eikä arka ja tulee tulla toimeen toisten koirien kanssa. Joillakin yksilöillä näitä piirteitä esiintyy.

Pelot ja ääniherkkyys

KAER-kokeissa ei ole tullut esille paukkuarkuustapauksia. Herkkyyttä liittyen vieraisiin paikkoihin ja uusiin asioihin esiintyy joillain yksilöillä, myös paukkuherkkyyttä on esiintynyt joillain yksilöillä.

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Ikään liittyviä käytösongelmia ei ole tullut rotujärjestön tietoon.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Kipu esim. lonkista on aiheuttanut aggressiivisuutta ainakin yhdellä 8-vuotiaalla yksilöllä. Epilepsiakohtausten jälkeistä aggressiivisuutta on esiintynyt yhdellä yksilöllä. Rodulla ei esiinny sellaisia vakiintuneita rakenteellisia ja terveydellisiä ominaisuuksia, jotka vaikuttaisivat koiran käyttäytymiseen.

4.2.5. Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Karkeakarvaiset unkarinvizslat ovat pääsääntöisesti hyvin miellyttäviä koiria; eloisia, ystävällisiä, yhteistyöhaluisia ja tasaisia. Arkuutta ja pelokkuutta esiintyy jonkin verran. Joidenkin yksilöiden metsästyshalukkuudessa on puutteita.

ja vähentäminen

Jalostuksessa on kiinnitettävä huomiota, että arkoja, pelokkaita tai aggressiivisia yksilöitä ei käytetä jalostukseen. Metsästysominaisuuksiin ja laukauksen sietoon on myös kiinnitettävä erityistä huomiota. Omistajien ja kasvattajien tulee seurata koiransa käytöstä ja terveyttä, sekä vastata rodun terveyskyselyyn, vaikka ongelmia ei olisikaan. Pyritään tutustumaan jalostusmateriaaliin kunnolla ja miettimällä riittäviä keinoja edesauttaa ongelmien kitkemiseen. Opastetaan uusien koirien omistajia sosiaalistamaan koiriaan erilaisissa tilanteissa ja paikoissa.

4.3 Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Vanhemmilla tulee olla virallinen lonkkakuvalausunto ennen astutusta. Rekisteröinnin raja-arvona on vanhempien lonkkakuvaustulos C, raja-arvo tullut voimaan 1.1.2008. Ulkomaisille uroksille myönnetään pysyvä poikkeuslupa lonkkakuvaustutkimuksesta. Lupa koskee ulkomailla tapahtuvaa astutusta ja ulkomaisen sperman käyttöä keinosiemennyksessä.

Taulukko 8 Lonkkakuvaustulokset vuosilta 2004 – 2020 (Lähde: Kennelliiton koiranet 21.2.2021)

Vuosi	syntyneitä	Tutkittuja	A	B	C	D	E
2004	2	0 %					
2005	15	40 %	0 %	0 %	17 %	83 %	0 %
2006	1	100 %	0 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2007	2	100 %	50 %	0 %	0 %	50 %	0 %
2008	1	100 %	0 %	0 %	0 %	100 %	0 %
2009	9	44 %	75 %	0 %	25 %	0 %	0 %
2010	3	67 %	50 %	0 %	0 %	50 %	0 %
2011	8	88 %	14 %	57 %	29 %	0 %	0 %
2012	6	50 %	0 %	33 %	67 %	0 %	0 %
2013	9	56 %	0 %	60 %	20 %	20 %	0 %
2014	10	40 %	50 %	25 %	25 %	0 %	0 %
Yhteensä	66	53 %	23 %	29 %	23 %	26 %	0 %

Vuosi	syntyneitä	Tutkittuja	A	B	C	D	E
2015	8	62 %	40 %	20 %	40 %	0 %	0 %
2016	3	100 %	33 %	67 %	0 %	0 %	0 %
2017	17	71 %	50 %	33 %	17 %	0 %	0 %
2018	17	53 %	56 %	11 %	11 %	22 %	0 %
2019	15	40 %	67 %	33 %	0 %	0 %	0 %
2020	9	0 %					
Yhteensä	69	51 %	51 %	29 %	14 %	6 %	0 %

Tilanne lonkkanivelen kehityshäiriön suhteen on ollut huolestuttava. Vuosina 2004–2014 on lonkkakuvattu 34 koiraa, joista 18 A-B -lonkkaista (52 %) ja 16 C-D -lonkkaista (49 %). Vuosina 2004–2014 on rekisteröity 65 karkeakarvaista unkarinvizslaa eli noin puolet ko. aikana rekisteröidyistä koirista on kuvattu. Vuosina 2015 – 2020 koiria on syntynyt hiukan enemmän kuin vuosina 2004–2014, lonkkakuvausprosentti on hieman alhaisempi, mutta syntyvistä koirista kuvataan hieman yli puolet.

Vuosina 2010–2020 on lonkkakuvattu 63 koiraa, joista 69% tervettä (A tai B) ja 22 % sairasta.

Vuosien 2015 – 2020 aikana on lonkkakuvattu 45 koiraa, kuvatuista koirista 80 % eli 18 koiraa on todettu terveiksi. 20 % kuvatuista eli 7 koiraa on todettu sairaiksi. Lonkkakuvaustulokset ovat hienoisesti parantuneet. Lonkkien tilanteeseen tulee kuitenkin edelleen kiinnittää erityistä huomiota jalostusvalinnoissa. C -lonkkaiselle koiralle tulee käyttää ehdottomasti tervelonkkaista parituskumppania. Jotta lonkkavikaa voitaisiin seurata tuloksellisemmin ja ongelmaan puuttua ajoissa, tarvitaan enemmän virallisia tutkimustuloksia ja koirien omistajille kannustusta tutkituttamaan koiransa. Tärkeäksi tavoitteeksi

voidaankin asettaa, että yhä suurempi joukko rekisteröidyistä koirista lonkkakuvattaisiin.

Lonkkanivelen kehityshäiriö

Lonkkanivelen kehityshäiriö (hip dysplasia eli HD) on polygeenisesti eli monigeenisesti periytyvä lonkkanivelten kehityshäiriö, jonka vaikeusasteeseen vaikuttavat myös kasvuaikaiset ympäristötekijät kuten ruokinta, liikunnan määrä ja kasvunopeus. Sitä esiintyy lähes kaikilla suurikokoisilla koiraroduilla. Lonkkaniveldysplasian kehittymisen tärkein vaihe on lonkkamaljakon muotoutuminen sen luutuessa koiran kasvuaikana. Lonkkamaljakon epänormaali muoto ja lonkkanivelen löysyys nuorella iällä johtavat eriasteisiin muutoksiin lonkkanivelessä ja nivelrikon kehittymiseen vanhemmalla iällä. Lievimmässä tapauksessa nivelessä esiintyy vähäistä löysyyttä, lievää lonkkamaljakon mataluutta ja lievää epäsymmetrisyyttä. Nivel ei ole täysin yhdenmukainen: reisiluun pää ei istu täydellisesti lonkkamaljakon muodostamaan kuppiin.

Lievä dysplasia voi olla käyttökoirallakin lähes oireeton, mutta jos niveleen kehittyy dysplasian seurauksena nivelrikkoa eli degeneratiivisen nivelsairauden merkkejä, voi koiralla olla merkittäviä kipuja, varsinkin rasituksen jälkeen. Suomen Kennelliiton arviointiasteikolla virallisten lonkkakuvien (rtg) arvioinnissa aste A on täysin terve, B tarkoittaa lievää löysyyttä, mutta on kuitenkin vielä terveeksi luokiteltavissa, C-asteessa on lieviä muutoksia lonkkanivelissä, mutta tämä ei yleensä rajoita metsästyskäyttöä, ellei johda nivelrikon kehittymiseen. D- ja E-asteessa nähdään yleensä nivelrikkomuutoksia röntgenkuvassa. (Lähde: Lappalainen A. Koiran Lonkkanivelen kasvuhäiriö. Suomen Kennelliiton julkaisuja)

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Allergia ja atopia

Puhekielessä allergialla tarkoitetaan sekä atopiaa että ruoka-aineyleiherkkyttä. Molemmissa elimistön puolustusmekanismi reagoi normaalista poikkeavalla tavalla tavallisiin, useimmiten vaarattomiin asioihin eli allergeeneihin. Atopiaa ja ruoka-aineyleiherkkyttä voi esiintyä myös samalla koiralla.

Atopia ja ruoka-aineyleiherkkyys ovat elinikäisiä vaivoja, jotka ovat kontrolloitavissa, mutta eivät parannettavissa. Atopiassa elimistö käynnistää vasta-ainevälitteisen (IgE) reaktion ympäristöstä tuleviin allergeeneihin, jotka pääsevät elimistöön hengityksen, iho- ja limakalvoskosketuksen kautta. Tavallisia allergeeneja ovat mm. pölypunkit, siitepölyt, homesienten itiöt ja eläinhilseet. Ruoka-aineyleiherkkyden yhteydessä allergeeni pääsee elimistöön ruuansulatuskanavan kautta. Tavallisimpia ruoka-aineyleiherkkyttä aiheuttavia allergeeneja mm. ovat naudanliha, meijerituotteet, sianliha, vehnä, maissi. Ruoka-aineyleiherkkydessä sairauden mekanismi on monimutkaisempi kuin atopiassa, oireiden puhkeamiseen vaikuttavat useat erilaiset elimistön puolustusmekanismit.

Atopia puhkeaa tavallisesti, kun koiran on noin 6kk-3v ikäinen. On melko harvinaista, että sairaus puhkeaa yli 7-vuotiaalla koiralla. Oireina ovat ihon kutina ja punoitus, sekä koiran nuolee, raapii ja/tai pureskelee kutisevia alueita. Kutinaa ja punoitusta esiintyy etenkin pään ja mahan iholla, tassuissa, kainaloissa ja nivusissa. Korvatulehdukset ovat yleisiä atopiasta kärsivillä koirilla. Tassujen ihotulehduksia esiintyy myös.

Ruoka-aineyleiherkkyys puhkeaa koirilla noin kolmasosassa tapauksista alle vuoden ikäisinä, mutta tauti voi puhjeta myös vanhallekin koiralle (yli 10v). Oireet ovat epämääräisempiä kuin atopiassa. Ihon kutinan, näppyloidien ja punoituksen lisäksi koiralla voi olla suolisto-oireita eli ripulia, ilmavaivoja ja oksentelua. Atopian ja ruoka-aineyleiherkkyden hoidossa tärkeintä on allergeenien välttäminen. (lähteet: Saijonmaa-Koulumies Leena. 2008 Allergiset ihosairaudet, HY/ Eläinlääketieteellinen tiedekunta, Mahlanen Nina. Koiran Atopia, www.kennelliitto.fi, Ihosairaudet, allergiatestaus ja siedätyshoito, www.elainystavasilaakari.fi)

Yksittäisillä yksilöillä on ollut taipuvaisuutta allergioihin, myös atooppisia koiria on diagnosoitu rodussa. Allergisia tai atooppisia yksilöitä ei saa käyttää jalostukseen.

Epilepsia

Epilepsia on koirien yleisin hermostosairaus. Se voi johtua perinnöllisistä ja ei-perinnöllisistä syistä, joita voivat olla kasvaimet, trauma, infektiot tai aineenvaihdunnan häiriöt elimistössä. Perinnöllistä epilepsiaa esiintyy lähes jokaisessa koirarodussa. Joissakin roduissa epilepsia on erittäin yleinen ja jopa viidesosa koirista saattaa kärsiä epilepsiakohtauksista. Perinnöllisen epilepsian tavallisimpia oireita ovat toistuvat, yleensä muutamassa minuutissa ohi menevät ns. tajuttomuus-kouristelukohtaukset, tai sellaiset kohtaukset, joissa tajunnan taso on hetkellisesti alentunut (ns. poissaolokohtaukset). Epilepsiakohtaus johtuu aivojen sähkökemiallisesta häiriöstä. Jos epilepsiakohtauksen syynä on paikallinen häiriö aivoissa, kohtaus voi ilmetä myös vain jonkin tietyn ruumiinosan oireiluna vain kehon toisella puolella, esimerkiksi raajan nykimisenä tai kouristumisena. Perinnöllinen epilepsia puhkeaa tavallisesti ½-5 vuoden ikäisillä koirilla, mutta tauti voi alkaa myös nuoremmilla tai vanhemmilla koirilla. Tauti diagnosoidaan ns. poissulkumenetelmällä. Jos toistuvilla kohtauksille ei löydetä muuta syytä, kuten aineenvaihdunnan sairautta tai muuta aivojen sairautta, diagnoosi on epilepsia. Epilepsia on monissa koiraroduissa perinnöllinen sairaus, mutta sen periytymismallia ei tunneta.

Vuosien 2015 – 2020 välisenä aikana on Suomessa jalostetuissa linjoissa sekä tuontikoirissa diagnosoitu virallisesti muutamia epilepsiatapauksia. Yhteydenotoissa eri maihin epilepsian tiimoilta on ilmennyt, että epilepsiaa periyttäneitä koiria ja linjoja käytetään jalostukseen, vaikka tietoa epilepsian esiintyvyydestä on olemassa nykyään hyvin saatavilla.

Dilatoiva kardiomyopatia (DCM)

Dilatoiva kardiomyopatia on sairaus, jossa sydänlihaksen etenevä rappeuma johtaa sydämen vasemman kammion laajentumiseen ja pumppausvoiman pettämiseen. Sairaus saattaa johtaa sydämen vajaatoimintaan ja koiran ennenaikaiseen menehtymiseen. Monilla roduilla sairaus on todettu perinnölliseksi, tai perinnöllisyyttä epäillään.

DCM ei ole synnynnäinen sairaus. Se ilmenee yleisimmin keski-ikäisillä ja vanhemmilla koirilla, mutta sitä esiintyy myös nuoremmilla koirilla. DCM ilmenee eri roduilla eri tavalla. Tyypillistä kaikilla roduilla kuitenkin on, että muutokset ovat todettavissa 2-3 vuotta ennen oireiden ilmenemistä. Sydänlihassuutokset todetaan ultraäänitutkimuksella vasemman kammion laajenemisena ja supistumisvireyden laskuna. Joillakin roduilla todetaan sairauteen liittyviä rytmihäiriöitä, joko kammioisälyöntisyyttä tai eteisvärinää. Rytmihäiriöt todetaan sydänfilmitutkimuksella. Rytmihäiriöt voivat esiintyä ilman ultraäänimuutoksia, niitä ennen, tai yhtäaikaisesti niiden kanssa.

Oireina sydänlihasrappeuman aiheuttamassa vajaatoiminnassa ovat rasituksensietokyvyn alentuminen sekä nesteen kertyminen keuhkoihin, mikä ilmenee yskänä ja hengitysvaikeuksina. Rytmihäiriöistä kammioperäiset rytmihäiriöt voivat olla henkeä uhkaavia, ja saattavat johtaa äkkikuolemaan ilman edeltäviä oireita.

Auskultaatiotutkimus ei ole riittävä DCM:n diagnoosiin tai poissulkemiseen, sillä sairauteen ei välttämättä liity sivuääntä. Kennelliiton sydäntöryhmä ei suosittele pelkän auskultaatiotuloksen käyttöä jalostuksen apuna roduilla, joilla esiintyy DCM:aa. (lähde: ELT Maria Wiberg 2016, www.kennelliitto.fi) Kuolinsyytilastoissa sydänsairauden vuoksi menehtyneitä koiria on ilmoitettu kaksi. DCM:aa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Hyperurikosuria (HUU)

Hyperurikosia on sairaus, jolle on ominaista liiallinen virtsahapon erittyminen virtsaan, mikä lisää riskiä virtsakivien (uraatti) muodostumiselle. Virtsakivet voivat aiheuttaa virtsatietulehduksia, kivuliasta virtsaamista ja pahimmillaan virtsatietukoksia. Sairaus periytyy autosomaalisena resessiivisenä ominaisuutena, jolloin vain molemmilta vanhemmilta mutatoituneen alleelin perineet koirat sairastuvat.

Tulos: N/N (Molemmilta vanhemmilta normaali alleeli)

- Ei kannu virheellistä alleelia, eikä periytä sitä jälkeläisilleen

Kommentoitu [MT1]: Esiintyykö rodussa hyperurikosuriaa? Jos esiintyy, lisätään sille jalostussuositus. Jos ei, HUU-teksti on turha tässä.

Tulos: N/HUU (heterotsygootti, toiselta vanhemmalta virheellinen alleeli)

- Eläin kantaa virheellistä ja normaalia alleelia. Koira siirtää sairauteen altistavaa geeniä 50% todennäköisyydellä.

Tulos: HUU/HUU (homotsygootti, molemmilta vanhemmilta virheellinen alleeli)

Eläin sairastuu todennäköisimmin sairauteen jossain vaiheessa elämää. Koira siirtää sairauteen altistavaa geeniä jälkeläisilleen 100% todennäköisyydellä.

Suomessa on vasta viime aikoina alettu geenitestata koiria hyperurikosurian osalta ja seurantakauden aikana raportoitu yhdestä sairastuneesta koirasta sekä yhdestä kantajasta.

Karvapeite: pitkäkarvaisuusgeeni

Karkeakarvaisella unkarinvizslalla esiintyy pitkäkarvaista karvamuunnosta, näitä pentuja on syntynyt muutamia kappaleita. Karvanlaatu on poikkeavan pehmeä ja erityisen pitkä, normaaliin karkeakarvaiseen verrattuna. Pitkäkarvageenin kantaja voidaan selvittää geenitestillä. Yleisesti kahta geenin kantajaa ei saa risteyttää keskenään. Jalostukseen käytettävillä koirilla tulisi tutkia mahdollinen geenin FGF5 kantajuus.

Hammasongelmat

Karkeakarvaisilla unkarinvizslilla terveystietokantaan kirjattu P4-hampaan puutos muutamalla koiralla. Muita hammasongelmia tai purentavirheitä ei ole raportoitu.

Hypodontia eli muutamien hampaiden synnynnäinen puuttuminen hampaistosta on koiralla tavallinen löydös. Tavallisia puutokset ovat premolaareissa. Jos maitohammas puuttuu, pysyvääkään hammasta ei ole. Toisaalta puhjenneella maitohampaalla ei joskus ole lainkaan pysyvää vastinetta. Ylimääräiset hampaat aiheuttavat enemmän kliinisiä ongelmia. Tavallisimpia seurauksia ovat purentaongelmat, ahtaat hammasvälit, jotka altistavat plakin kertymiselle ja parodontiitille sekä muiden hampaiden puhkeamisen estyminen, joka taas saattaa johtaa kystanmuodostukseen. Purentaongelmia ja ahtautta aiheuttavat hampaat tulee poistaa, samoin puhkeamattomat hampaat, joiden ympärille on muodostunut hammasaihekyistä. Puhkeamattomat hampaat voidaan poistaa myös profylaktisesti.

Kiilteen hypoplasia merkitsee kiilteen epätäydellistä kehittymistä, jonka seurauksena kiillekerros on normaalia ohuempi ja pehmeämpi. Muutokset voivat olla joko paikallisia tai yleistyneitä ja ne syntyvät ennen hampaan puhkeamista amelogeneesin aikana. Hampaat saattavat puhjetessaan näyttää normaaleilta, mutta pehmeä, huokoinen kiille imee nopeasti pigmenttejä esimerkiksi ruoasta, jolloin vauriot värjäytyvät ja tulevat näkyviin. Maitohampaiden amelogeneesi kestää tiineysvuorokaudesta 15. elinpäivään, pysyvien hampaiden noin viikon iästä 2,5 kuukauden ikään.

Yleistyneet, symmetriset muutokset voivat liittyä kuumeiluun (esimerkiksi penikkatauti), puutteelliseen ruokintaan tai hypokalsemiaan. Paikalliset vauriot johtuvat usein traumasta tai esimerkiksi puremahaavan tai komplisoituneesti murtuneen maitohampaan aiheuttamasta infektiosta. Ihmisillä tunnetaan taudin perinnöllisiä muotoja, mutta niiden esiintymisestä koiralla tai kissalla ei ole tietoa.

Kiillemuutokset keräävät epätasaisuutensa vuoksi plakkaa helpommin kuin terve kiille, joten hyvästä suuhygieniasta huolehtiminen on tärkeää. Ne saattavat varsinkin nuorella eläimellä olla herkempiä ulkoisille ärsykeille, kuten puremiselle ja kylmälle. Iän myötä hampaan dentiinikerros paksuuntuu, jolloin herkkyys vähenee. Arkoja, mutta pinnallisia vaurioita voidaan käsitellä esimerkiksi uorilla, joka kovettaa kiillettä. Syvempiä muutoksia voidaan paikata.

Syvissä vaurioissa dentiinin tubulukset ovat paljastuneet, mikä mahdollistaa pulpan infektoitumisen. Näiden komplisoituneiden vaurioiden havaitsemiseksi kiillemuutospotilaita tulisi seurata säännöllisesti sekä kliinisesti että röntgenologisesti.

Maitohammas ja sen pysyvä vastine eivät saisi olla suussa yhtä aikaa. Irtoamattomat maitohampaat lisäävät

Kommentoitu [MT2]: Tähän pitää lisätä artikkeli ja tietoa rodun hammasongelmista, joista mainitaan jo yhteenvetokappaleessa (muistakaa lähdeviite)

purentaongelman kehittymisen todennäköisyyttä. Tavallisimmin ongelmia ilmenee kulmahampaiden ja etuhampaiden kohdalla. Varsinkin, jos purenta ei ole normaali, maitohammas kannattaa poistaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja leikkauksellisesti, jotta hammas saataisiin varmasti kokonaan pois. Jos purenta ei aiheuta ongelmia, poistolla ei ole yhtä kiire, mutta ahtaat hammasvälit altistavat plakin kertymiselle ja siten parodontiitille. (ELL Mari Koljonen, Evidensia Eläinlääkäripalvelut, 2008, päivitetty 2019)

Vesihäntä

Joillakin yksilöillä on taipumusta vesihännän kehittämiseen, jossa hännän tyviosa kipeytyy.

Häntävauriot

Useampia ilmoituksia on tullut koiran hännänpään vaurioitumista ja jopa murtumisesta metsästyskäytön yhteydessä. Joidenkin koirien häntiä on jouduttu amputoimaan hännän mentyä kuolioon.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Taulukko 9 Yleisimmät kuolinsyyt 2004 – 2020 (Lähde: Kennelliiton koiranet 14.2.2021)

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hermostollinen sairaus	4 vuotta 5 kuukautta	1
Epilepsia	4 vuotta 5 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	10 vuotta 4 kuukautta	1
Muu kasvainsairaus	10 vuotta 4 kuukautta	1
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	12 vuotta 10 kuukautta	1
Luusto- ja nivelsairaus	7 vuotta 2 kuukautta	4
Lonkkaniveldysplasia ja sen seurauksena kehittynyt nivelrikko	7 vuotta 5 kuukautta	2
Luusto- ja nivelsairaus	6 vuotta 10 kuukautta	2
Muu sairaus, jota ei ole listalla	8 vuotta 6 kuukautta	1
Sydänsairaus	6 vuotta 3 kuukautta	2
Sydämen läppävuoto, endokardoosi	4 vuotta 11 kuukautta	1
Sydänlihassairaus, kardiomyopatia	7 vuotta 8 kuukautta	1
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	12 vuotta 0 kuukautta	1
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	8 vuotta 7 kuukautta	3
Kaikki yhteensä	8 vuotta 2 kuukautta	14

Kuolinsyyt on kirjattu vuosina 2004 - 2020 14 kpl. 6 niistä on luusto- ja nivelsairauksiin liittyviä, 4 sydänsairauksiin sekä yksi epilepsiaan liittyvä.

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko viimeisen kymmenen vuoden aikana on ollut 7,2. Astumiset ovat pääosin sujuneet normaalisti.

Synnytykset ovat pääsääntöisesti sujuneet ilman ongelmia. Sektio on jouduttu tekemään yhdelle nartulle. Pentukuolleisuus on ollut pientä. Nartut ovat hoitaneet hyvin pentujaan. Muutamalla pennulla on ollut napatyryä.

Kommentoitu [MT3]: Koska vähäisissä kuolinsyyilmoituksissa on kuitenkin sydänsairaudet, tulee näistä liittää artikkeli ja lähdeviite (laitettu DCM/Mae)

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Rodulla ei esiinny sellaisia anatomisia ongelmia tai ääripiirteitä, jotka altistaisivat sairauksille tai aiheuttaisivat lisääntymisongelmia

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Metsästyskoiralle nivelterveys on olennaista. Keskimäärin puolet koirista lonkkakuvataan, mutta huolimatta edistymisestä lonkkaterveyden suhteen C- ja D-lonkkaisia koiria esiintyy rodussa edelleen.

Jalostuskoiria on ryhdytty testaamaan pitkäkarvageenin osalta pentueissa esiintyneiden pitkäkarvaisten pentujen seurauksena.

Muutamia kyynärongelmiä on tullut vastaan kuvatuissa koirissa. Kyynärien järjestelmällinen kuvaaminen edesauttaisi sairauden laajuuden kartoitusta ennen kun siitä muodostuu rodulle ongelma.

Vuosien 2015 – 2020 välisenä aikana on Suomessa jalostetuissa linjoissa sekä tuontikoirissa diagnosoitu 5 epilepsiatapausta. Yhteydenotoissa eri maihin epilepsian tiimoilta on ilmennyt että epilepsiaa jättäneitä koiria ja linjoja käytetään jalostukseen vaikka tietoa epilepsian esiintyvyydestä on olemassa.

Atopian ja allergioiden periytyvyyteen ja esiintyvyyteen rodussa tulee suhtautua vakavasti, allergiaan tai atopiaan taipuvaisia koiria ei saa käyttää jalostuksen.

4.4 Ulkomuoto

Tuomarit arvostelevat karkeakarvaisia unkarinvizsloja näyttelyissä FCI:n voimassaolevan rotumääritelmän mukaisesti. Pienrotujen, ongelmana voi olla, että näyttelyissä rodun edustajia on paikalla vain yksi tai muutama, jolloin rotutyypin arvioiminen saattaa olla varsin hankalaa. Koirien koon mittaamisen vaihtelu saattaa aiheuttaa myös ongelmia näyttelytulosten hyödyntämisessä jalostuksellisesti. Suurissa näyttelyissä rotua arvostellessa saattaa olla tuomareita sellaisista maista, joissa unkarinvizsloja on vähän tai ei lainkaan, tai rodun tuntemus on yleisesti varsin heikko. Tämä ei anna parhaita mahdollisia edellytyksiä arvostelulle. Suomessa rotujärjestön ulkomuototoimikunta perehdyttää ulkomuototuomareita pienrotujen arviointiin yhä enenevässä määrin.

Rodun ulkomuoto Suomessa on hyvällä tasolla, rotu ei ole jakautunut tai jakautumassa käyttö / näyttelylinjoihin. Kolme koiraa on saavuttanut Suomen muotovalion arvon vuosien 2017 - 2020 aikana, 2 koiraa Kansainvälinen muotovalion (C.I.E) arvoin, 6 koiraa Kansainvälinen näyttelyvalion (C.I.E) arvon sekä yksi koira Pohjoismaiden muotovalion arvon. 81 % vuosina 2017 – 2020 näyttelyissä esitetyistä koirista on saanut laatuarvostelun ERI (295 kpl), näyttelykäyntejä on ollut yhteensä 295 kpl. Suomalaisia koiria on palkittu korkeasti myös ulkomaisissa näyttelyissä, rodussa on useita erimaiden valiota sekä voittajia.

Laatuarvostelun H saaneilta koirilta löytyy arvosteluista mainintoja lyhyestä lantiosta sekä korkea-asentoisesta hännästä. Rotumääritelmän mukaan hännän tulisi olla rungon jatkeena koiran liikkussa.

Taulukko 10 Näyttelypalkinnot vuosina 2010 - 2020

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Pentuluokka 7-9 kk	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta

Junioriluokka	93 tulosta	29 tulosta	9 tulosta	1 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	132 tulosta
Nuorten luokka	64 tulosta	7 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	2 tulosta	0 tulosta	73 tulosta
Avoin luokka	82 tulosta	13 tulosta	0 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	0 tulosta	97 tulosta
Käyttöluokka	7 tulosta	1 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	1 tulosta	9 tulosta
Valioluokka	47 tulosta	3 tulosta	1 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	51 tulosta
Veteraaniluokka	2 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	1 tulosta	0 tulosta	3 tulosta
Yhteensä	295 tulosta (81%)	53 tulosta (15%)	10 tulosta (3%)	2 tulosta (1%)	4 tulosta (1%)	1 tulosta (0%)	365 tulosta

Näyttelytuloksia löytyy tarkemmin kennelliiton jalostustietojärjestelmästä sekä rotuyhdistyksen kotisivuilta.

Karkeakarvaisen unkarinvizslan karvatyytit

lyhempi karvatyyppi; Zöldmali Jeles, Kuva: H. Savolainen

pitempi karvatyyppiFI MVA EST MVA HeW-12 HeJW-12 PMV-13 V-13 TANGRAMS ELECTRA
Kuvaaja: Tytti Kankaanpää

Rotumääritelmä

Alkuperä: Rodun kasvatus sai alkunsa 1930-luvulla, vuosikymmeniä kestäneessä jalostuksessa painostettiin rodun työskentelykyvyille ja uuden tyyppin vakiinnuttamiselle. Kasvattajien työn tähtäin oli saada aikaan vizslarotu, jonka monipuolisuus ja erinomainen työskentelykyky erottuisivat vaikeissa olosuhteissa. Nykyisten rodunharrastajien yhteinen päämäärä on edistää rakenteen ja karvanlaadun yhtenäisyyttä.

Luonnehdinta: Karkeakarvainen vizsla on älykäs, oppivainen ja rauhallinen siksipä se onkin helposti ohjattava, ja oppii nopeasti, mutta ei siedä karkeaa kohtelua. Karkeakarvaisen vizslan hajuaihi on erinomainen, se rakastaa veselementtiä ja on ensiluokkainen noutaja. Rotu on tyyllillään, toimintoillaan ja varmallalla seisonnallaan tasavertainen muiden mannermaisten kanakoirien kanssa.

Pää: sopusuhtainen, kallo-osa kohtuullisen leveä ja hieman kaareva. Kuono-osa on hieman kalloa lyhyempi. Kohtuullinen otsapenger, selvästi erottuvat kulmakaaret. Tyyppillinen karvapeite tekee päästä hieman kulmikkaan muotoisen. Kuononselkä on suora ja päättyy leveään kirsuun. Alaleuka on hyvin kehittynyt ja lihaksikas, hampaat ovat vahvat. Leikkaava purenta. Huulet kohtuullisen tiiviit, eivät riippuvat. Ilme eloisa ja älykäs. Silmäluomet tiiviit, silmät hieman soikeat. Silmien väri on sopusoinnussa karvapeitteen väriin, hieman tummempi sävy on toivotuin. Korvien kiinnitys keskikorkea, korvat ovat keskipituiset ja peittävät korva-aukon hyvin.

Kaula: Keskipitkä, lihaksikas, hieman kaareva, ei löysää kaulanalusnahkaa.

Runko: Vankka, mittasuhteiltaan hieman pidempi kuin neliömäisillä roduilla. Selvästi erottuva säkä, lihaksikas. Selkä lyhyt ja suora, tiivis lanne. Ylälinja kaartuu hieman kohti hännän tyveä. Rintakehä hyvin kehittynyt ja syvä, yltäen vähintään kyynärpäähän. Kohtuullisesti kaartuneet kylkiluut. Lavat lihaksikkaat ja viistot. Vapaat liikkeet.

Raajat: Eturaajat suorat ja vankkaluustoiset. Kyynärpäät tiiviisti runkoa vasten. Takaraajat lihaksikkaat, kohtuullisesti kulmautuneet, melko matalat kintereet. Varpaat vahvat kaareutuneet ja tiiviit. Kpälienen muoto hieman soikea. Kynnet vahvat, päkiät kimmoiset ja kovat.

Häntä: Melko alas kiinnittynyt, kohtuullisen paksu, ohentuen kohti kärkeä. Hännästä tyvistetty yksi kolmasosa. HUOM Suomessa tyvistyskielto.

Nahka: Pimentoitunut, rungonmyönteinen, ei vekkejä tai ryppejä. Lihanväriäinen kirsu. Huulet, silmäluomet ja kynnet ovat ruskeat. Päkiät liuskeen harmaat.

Karvapeite: Kuonossa karva on lyhyttä ja karheaa. Karva muodostaa leukaan pienen parran. Kallon karvapeite on lyhyttä ja tiheää. Korvien karvoitus on lähes samanlainen kuin lyhytkarvaisella. Kulmakarvat ovat paksut, karheat ja kovat. Kaulan rungossa peitinkarva on rungonmyötäistä, karkeaa, tiheää ja 2 – 4 cm pitkää. Tiheä pohjavilla. Raajojen takaosissa karva saa olla pitempää. Karvanlaadun tulee suojata koiraa säästä ja vaurioita vastaan. Kpäälissä ja varpaiden väleissä karva on lyhyempää ja pehmeämpää. Hännän karvoitus on tiheää ja karkeampaa.

Väri: Hiekankeltainen eri sävyissään. Pienet valkoiset laikut sallitaan rinnassa ja kpäälissä (oikea virallinen väri sämpylänkeltainen).

Liikkeet: Eloisat, tasapainoiset ja maata peittävät. Tyyppillinen maastoliikunta on tasainen rauhallinen, keskinopea laukka.

Koko: Toivottu säkäkorkeus uroksille 58 – 62 cm ja nartuille 54 – 58 cm. Kolmen senttimetrin poikkeamat säkäkorkeuksista sallitaan, jos koira on mittasuhteiltaan oikea. Rungon tasapaino suhteessa liikkeisiin on huomattavasti tärkeämpi kuin senttimetreissä ilmaistut mitat.

Virheitä: Poikkeamat rotumääritelmästä.

Tyypvirheitä: Mikä tahansa virhe mikä vaikuttaa rungon rakenteeseen tai kokonaisuuteen, varsinkin jos se heikentää tasapainoista liikuntaa tai halua työskennellä.

Vakavia virheitä: Liian kevyt tai raskas koira. Huomattavat poikkeamat mittasuhteista. Mittasuhteiden virheet: liian lyhyt runko tai korkearaajaisuus. Ylikehittyneet takaosa.

Pää: Huonot mittasuhteet, liian leveä tai kapea kallo. Liian kapea kuono-osa. Suiippo, kovera tai kupera kallo tai "bracke"-mainen kallo. Liian jyrkkä otsapenger. Lyhyt terävä kuono, kyömy tai kupera kuononselkä. Riippuvat huulet, löysä pään nahka. Liian pienet silmät, eri tasoilla sijaitsevat silmät. Lähellä toisiaan sijaitsevat, pyöreät, syvällä sijaitsevat ulkonevat silmät. Vaaleat silmät, löysät luomet, ilmeettömyys tai salakavala ilme. Liian korkealle tai alas kiinnittyneet korvat, kapeat korvat. Epäsäännöllinen hammasrivi,

avoin purenta. Ylä- tai alapurenta, missä yli 2mm rako. Vaino purenta, ulkonevat hampaat, hammaskivi, keltaiset hampaat. Runsaasti löysää kaulanalusnahkaa.

Runko: Lihasköyhyys, pehmeä selkä ja lanne. Kapea tai jyrkkä lantio. Matala säkä, löysät lavat. Liian matala tai leveä rintakehä. Litteä rintakehä. Nartuilla pentujen jälkeen roikkuva alalinja.

Raajat: Virheellinen raajojen asento, huonot kulmaukset. Löysät, litteät tai pitkät käpälät.

Häntä: Huonosti tyvistetty tai mutkahäntä.

Karvapeite: Pehmeä, ohut tai kihara karvapeite. Pohjavilla puuttuu. Karva liian lyhyttä ja ohutta päässä, raajoissa, kyljissä

5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Edellinen jalostuksen tavoiteohjelma oli voimassa 1.1.2016-31.12.2020. Lisäaika myönnetty vuoden 2021 loppuun.

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma oli voimassa 1.1.2009-31.12.2010.

Aiempi jalostuksen tavoiteohjelma on hyväksytty Suomen Kennelliiton jalostustieteellisen toimikunnan kokouksessa 2016. Aiemmassa JTO:ssa asetetut tavoitteet lonkkien suhteen on tavoitettu, koirien lonkkatilastot ovat paremmalla tasolla kuin edellistä JTO:ta tehtäessä. Koirien ulkomuoto on pysynyt erinomaisella tasolla. Koekäyntien määrä on pysynyt viimevuosien aikana noin 20 koekäynnin tasolla vuodessa, 2008 ei vielä ollut yhtään koekäyntiä. Koiria on palkittu KAER kokeissa, sekä ensimmäiset koirat ovat siirtyneet VOI luokkaan ja rotu ei ole jakautumassa käyttö- ja näyttölinjoihin.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Taulukko 11 Jalostuksen tavoitteet vuosilla 2016-2020

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Tavoitteena terve ja metsästyshaluinen koira.	Kannustetaan omistajia terveystutkimusten tekemiseen kaikille koirille, myös terveille. Pyritään löytämään metsästävät kodit syntyville pennuille.	Rotu pysynyt rotutyypillisenä ja rodunomaisena sekä populaation määrään nähden terveenä.
Jalostukseen käytettyjen koirien tulisi olla lonkkakuvattuja ja terveitä.	Rekisteröinnin raja-arvona C. C –lonkkaiselle tulee käyttää ehdottomasti tervettä (A-B) parituskumppania.	Kuvattujen määrä on pysynyt samana noin 50% kannasta kuvataan. Terveiden koirien osuus on hienoisessa kasvussa.

Jalostukseen käytettyjen koirien metsästysominaisuuksien tulisi olla kunnossa.	Järjestetään vuosittain epävirallinen vizslamestaruuskoe normaaleilla KAER-kokeiden säännöillä. Kannustetaan harrastajia koetoimintaan.	Vuosina 2015-2020 koekäyntejä oli 110 kpl. Määrä on lisääntynyt huomattavasti v. 2007-2010 koekäyntejä oli 18 kpl.
Yhdistelmien geneettinen monimuotoisuus.	Käytetään mahdollisimman paljon ulkomaalaisia/tuontikoiria laajentamaan geenipohjaa.	Rodun jalostamisessa käytetty kotimaisia koiria sekä ulkomaisia tuonteja Geenipojan monimuotoisena pysymiseen ja ominaisuuksien ylläpitämiseksi
Rodun tunnettuuden ja harrastajien yhteistoiminnan lisääminen		Koekäynnit ja yhteiset koulutustapahtumat ovat lisääntyneet.

Jalostuksen tavoitteena on laajentaa rodun geenipohjaa jalostuksen pitkäjänteisyyden ja koirien terveyden turvaamiseksi. Geenipohjaa pyritään laajentamaan kannustamalla jatkossakin tuonteihin. Saksanseisojakerhon rotuyhteyshenkilö avustaa jalostusyhdistelmien valinnassa. Käytetään jalostukseen käyttöominaisuuksiltaan, terveydeltään ja luonteeltaan hyviä koiria. On huomioitava, että käyttökoira ei saa olla luonteeltaan arka. Käyttöominaisuudet tulisi testata avoimessa luokassa, jolloin pystytään näkemään metsästystaipumuksia. Kasvattajien tulee informoida pentujen ostajia Junkkari-kokeesta ja avustaa kouluttamisessa tai koulutusavun saamisessa.

Jalostukseen käytettävien yksilöiden virheet tulee suhteuttaa koiran kokonaisuuteen nähden niin, että tavoitteena on rakenteellisesti terve ja käyttöön sopiva koira. Luonteessa olevia virheitä ei tule sallia. Kasvattajien tulee tiedostaa, että jokainen teetetty pentue on rodun jalostusta ja osaltaan vaikuttaa kannan rakenteeseen ja siitä on kannettava vastuu. Olisikin ehdottoman tärkeää, että kaikki siitokseen käytettävät koirat täyttäsivät jalostuskoirille asetetut perusvaatimukset ja sen jälkeläisten tasosta olisi virallista tietoa ennen kuin koira käytetään uudelleen. On tärkeää, että jalostukseen käytettyjen koirien käyttöominaisuudet testataan KAER -kokeessa tai todetaan muuten luotettavasti rotujärjestön ohjeiden mukaan. Jos koira käytetään jalostukseen useammin kuin kerran, sen jälkeläisten käyttöominaisuuksista, terveydestä ja ulkomuodosta tulisi olla näyttöä.

Vastuullisten, metsästyskäyttökoirien kasvattamiseen sitoutuneiden kasvattajien määrää on saatava lisättyä, jotta rotu säilyisi alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan ja käyttökelpoisena vaihtoehtona seisovaa kanakoira harrastuskumppanikseen etsiville koiraharrastajille.

Huomioidaan rotumääritelmän mukaiset virheet, joista on haittaa metsästyskoiralle mm.

- Liian kevyt tai raskas koira
- Huomattavat poikkeamat mittasuhteista; liian lyhyt runko tai korkearaajaisuus
- Pehmeä, ohut tai kihara karvapeite
- Luonne (liiallinen arkuus tai hermostuneisuus)
- Kiinnitetään huomiota metsästysshalukkuuteen
- Noudatetaan PEVISA -ohjelmaa

Ulkomuototuomareille pyritään kouluttamaan oikea rotumääritelmän mukainen näkemys, joka auttaa jalostuskoirien valinnassa. Rotutyypin ja terveen rakenteen vastaisia piirteitä omaavia koiria ei tule palkita

korkeimmilla palkintosijoilla.

Jalostukseen pyritään käyttämään mahdollisimman korkealuokkaisia yksilöitä rodun pieni koko ja geneettinen populaatio huomioiden. Siitosyhdistelmää suunniteltaessa tulee ottaa huomioon yksilöiden terveys, luonne, käyttöominaisuudet ja ulkomuoto. Jalostusarvoa määriteltäessä kiinnitetään huomiota koiran oman laadun lisäksi myös sen jälkeläisten ja sukulaisten laatuun. Siitosuroksen ja -nartun mahdollisimman monelle jälkeläiselle tulisi tehdä jalostustarkastus. Rotujärjestö järjestää vuosittain ulkomuotokatselmuksen alle 24 kk karkeakarvaisille unkarinvizsloille Junkkarin yhteydessä, minkä lisäksi päänäyttelyn yhteydessä järjestetään jalostusurokatselmus.

Jalostusrekisteriin hyväksymisen ehtona Suomessa on vähintään AVO 2 -palkinto KAER-kokeessa nartuilla, AVO 1 -palkinto uroksilla sekä laatuarvostelupalkinto koiranäyttelystä, vähintään 1 x EH tai kahdelta tuomarilta 2 x H, kuitenkin niin, ettei palkintosijan aleneminen johdu koiran luonteesta. Lisäksi koiran lonkkakuvaustuloksen täytyy olla A tai B ja koiran tulee täyttää rotukohtaiset PEVISA-määräykset. On huomattava, että moni karkeakarvainen unkarinvizsla on tällä hetkellä omistajansa ensimmäinen seisoja, joten palkintosijan asemesta painotetaan koiran luontaisia metsästysominaisuuksia. On suositeltavaa, että jalostuskoirien käyttöominaisuudet testataan KAER-kokeessa.

Pyritään jatkossakin myymään pentuja mahdollisimman paljon metsästäjille ja siten välttämään rodun jakautuminen käyttö- ja näyttölinjaisiin. Metsästys- ja muiden rodulle tyypillisten luonneominaisuuksien säilyttämiseksi jalostukseen käytettävät yksilöt tulee testata KAER-kokeessa tai kokeilemalla muuten luotettavasti rotujärjestön ohjeiden mukaan. Lisätään myös muiden kuin jalostukseen käytettävien koirien koe- ja näyttelykäyntien määrää sekä lonkkakuvausprosenttia. Rodun geenipohjaa laajennetaan hallitusti käyttöominaisuuksia vaarantamatta.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Populaation kokonaistila ja rakenne:

Pitäää populaatio geneettisesti mahdollisimman laajana ja terveenä siten, että käytetään jalostukseen mahdollisimman montaa erisukuista jalostuskelpoista koiraa. Vältetään lisäämästä koiramäärää käyttöominaisuuksien kustannuksella, mikä tarkoittaa, että rotutyypilliset käyttöominaisuudet ovat tärkeitä koiran jalostuskelpoisuuden arvioimisessa.

Luonne:

Säilytetään rodunomainen, työkoiralle ominainen luonne. Työkoirana karkeakarvainen vizslan tulee olla ohjaajaan hyvin yhteyttä pitävä, helposti ohjattava ja motivoitunut työmyyrä, joka innokkaasti toimii vaikeissakin olosuhteissa. Karkeakarvainen vizsla on nopea oppimaan ja siksi myös helposti erilaisiin metsästysmuotoihin koulutettava. Karkeakarvaisen vizslan tulee olla energinen ja halukas liikkumaan myös vedessä. rotu on vahvoilla vieteillä ja hyvällä sekä herkällä hajuistilla toimiva koira.

Käyttöominaisuudet:

Pyritään säilyttämään käyttöominaisuudet testaamalla jalostukseen käytettävät koirat KAER-kokeessa tai toteamalla muuten luotettavasti rotujärjestön ohjeiden mukaan ja valitsemalla yhdistelmiä, joissa koirien käyttöominaisuudet täydentävät toisiaan. Kahta saman puutteen omaavaa koiraa ei tule yhdistää. Myös muiden kuin jalostuskoirien koekäyntien määrää pyritään nostamaan.

Terveys:

Tavoitteena on terve, kestävä, monipuolinen työkoira. Pyritään säilyttämään rodun terveys ja elinvoimaisuus laajentamalla rodun geneettistä pohjaa Suomessa harkituin tuonnein ja matadorijalostusta välttämällä. Lonkkakuvausprosenttia pyritään nostamaan. Kynnärtulosten sekä muiden terveystulosten jatkuvaa

seuraamista ja kasvattajien sekä muiden harrastajien tietoisuutta terveydestä ja tutkimuksista tulee kannustaa parantamaan, laajentamalla terveystutkimuksia geeni sekä muihin tutkimuksiin. Kynnärtulosten liittämistä PEVISA-ohjelmaan, tulisi jatkossa miettiä rodun sisällä. Kasvattajat voisivat ohjata pennun hankkijoita, panostamaan rodun tulevaisuuteen kannustaen lonkka ja kynnär- kuvaukseen osana pennun terveyttä. Suositellaan lonkkakuvausten yhteydessä tehtävään kynnärnivelten kuvaukseen, osana jalostuskoirien terveyttä.

Ulkomuoto:

Tavoitteena on rotumääritelmän mukainen, käyttökoiralle sopiva ja terve ulkomuoto. Ulkomuotoarvostelussa tulee kiinnittää huomiota terveeseen ja rodulle tyypilliseen rakenteeseen. Terveen koiran pitää pystyä liikkumaan vaivattomasti ja kevyesti haastavissakin olosuhteissa. Ulkomuodon tulee noudattaa yleisesti hyväksytyjä liikkuvan koiran rakenteita, riittävän vahvaa luustoa oikeanlaisia kulmauksia ja riittävää lihaksistoa, jolloin rakenne tukee koiraan oikealla tavalla ja oikeanlaiset mittasuhteet rotumääritelmän mukaisesti täyttyvät.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Populaation kokonaistila ja rakenne:

Rotujärjestön jalostusneuvoja tukee kasvattajia yhdistelmien suunnittelussa ja tuonneissa. Suositetaan tuonteja ja keinosiemennystä tuontispermalla populaation laajentamiseksi. Keinosiemennystä huonon luonteen tai astumishaluttomuuden vuoksi ei tule hyväksyä.

Luonne ja käyttöominaisuudet:

Jalostukseen käytettävien koirien ominaisuudet testataan KAER-kokeessa tai todetaan muuten luotettavasti rotujärjestön ohjeiden mukaan, jossa myös koiralle ominainen luonne ja taipumukset tulevat ilmi. Tuomareiden tulee koekertomuksissa ja näyttelyarvosteluissa huomioida entistä tarkemmin, mikäli koiran luonteessa on huomauttamista. Tuomareita opastetaan rodun ominaisuuksien, ulkomuodon sekä taipumusten ja rotuun kuulumattomien virheiden pois sulkemiseksi, rodulle ominaisissa tilanteissa metsästäessä, kokeissa, näyttelyissä ja muissa sosiaalisissa tilanteissa.

Terveys:

Rotujärjestön jalostustoimikunta kerää koirien terveyttä koskevaa tietoa ja tiedottaa siitä kasvattajille.

Ulkomuoto:

Ulkomuotoarvostelussa tulee kiinnittää huomiota terveeseen, rodulle tyypilliseen ja käyttötarkoitukseen sopivaan rakenteeseen. Tuomareille tulee järjestää mahdollisuuksia tutustua rotuun, järjestämällä tilaisuuksia, joissa erityyppisiä rodun edustajia on nähtävillä. Näitä tilaisuuksia voi olla rotuyhdistyksen tapahtumat ja kennelliiton näyttelyt ja muut yleiset tapahtumat.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Taulukko 16. SWOT-analyysi rodun tilasta

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none">- Hyvät suhteet ulkomaille sekä rotua harrastaviin yhdistyksiin että kasvattajiin ja kielitaito.- Aktiivinen toiminta rotujärjestössä mm. koulutusten ja KAER-kokeiden muodossa.	<ul style="list-style-type: none">- Kapea geenipohja- Metsästyshalun puute joillakin yksilöillä- KAER-kokeessa testattujen koirien pieni määrä- Pitkäkarvaisuuden esiintyminen rodussa

<ul style="list-style-type: none"> - Rodun harrastajilla on tiedon- ja oppimisen halua - Tiedonhaluisille informaation saanti helppoa avoimen tietokannan johdosta. - Koekäyntien määrä kasvussa rodun alkuaikoihin verrattuna - Lonkkakuvaustulosten paraneminen. Vuosina 2015-2020 A-B lonkkaisten osuus on 80 % kuvatuista koirista. 	
Mahdollisuudet <ul style="list-style-type: none"> - Innokkuus rodunomaisen käytön kehittämiseen - Kiinnostus tuonteihin - Hyvä yhteishenki harrastajien keskuudessa - Kasvava kiinnostus rotua kohtaan metsästyskoirana - Yhteistyö ulkomaisten rotua harrastavien yhdistysten ja kasvattajien kanssa - Aktiivisuus järjestää koulutuksia ja kokeita 	Uhat <ul style="list-style-type: none"> - Geneettisen pohjan kapeneminen entisestään - Metsästystä harrastamattomien omistajien aktiivisuus tehdä kkuu tunnetuksi muuna kuin metsästyskoirana, mikä voi pitkällä aikavälillä johtaa metsästyskoiran muuttumiseen seurakoiraksi. - Rodun kasvavan suosion mukanaan tuomat negatiiviset asiat kuten alkuperäiseen käyttöön soveltumaton luonne ja rakenne. - Rodun kasvava suosio edistää rodun kasvatusta muihin kuin metsästysharrastukseen, mikä on negatiivinen asia käyttöominaisuuksien vaalimisen kannalta.

Taulukko 17 Riskianalyysi

Riski	Syy	Varautuminen	Miten vältetään	Toteutuessaan merkitsee
Käyttöominaisuudet heikkenevät	Jalostukseen käytettyjen koirien käyttöominaisuuksia ei testata tarpeeksi, ulkomuoto painotteinen jalostus, rodulle epätyypillisten harrastusmuotojen lisääntyminen.	Kannustetaan pennunostajia ja kasvattajia osallistumaan KAER-kokeisiin, koulutus, valistus.	Tiedotus ja koulutus, myönteinen julkisuus rodunomaiselle käytölle.	Rodun alkuperäinen rodunomainen käyttö ja käyttöominaisuudet katoavat ja rotu muuttuu seura- ja näyttelykoiraksi
Terveys heikkenee	Kapea geneettinen pohja, huonot yhdistelmät, matadorien käyttö jalostuksessa, jalostukseen käytettäviä koiria ei testata.	Kerätään tietoa koirien terveydestä ja tiedotetaan kasvattajia. Aktiivinen yhteistyö kasvattajien ja jalostusto-	Suositaan tuonteja ja keinosiemennyksiä tuontispermalla, kannustetaan kasvattajia hyödyntämään jalostustoimikunnan palveluita ja kokemusta.	Jalostus vaikeutuu ja kysyntä laskee, rotu ei enää sovellu alkuperäiseen käyttöönsä.

		mikunnan välillä.		
--	--	-------------------	--	--

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosisuunnitelma

vuosittain	<ul style="list-style-type: none"> - Kasvattajien ja omistajien ilmoittamia koiriensa terveystietoja tilastoidaan ja julkaistaan vuosikirjassa - Koe- ja näyttelykertomukset julkaistaan vuosikirjassa ja Saksanseisojakerhon tietokannassa. - Levitetään tietoutta koiran koulutuksesta ja kokeisiin osallistumisesta. - Terveyskyselyn tuloksia julkaistaan vuosittain vuosikirjassa tilastomuodossa. - Rodun kokonaistilanteesta raportoidaan rotujärjestön taholta. - Järjestetään harrastajataapaamiset erikoisnäyttelyn yhteydessä vapaamuotoisesti
2022	<ul style="list-style-type: none"> - toteutetaan terveyskysely - pidetään Saksanseisojakerhon vuosikokouksen yhteydessä roturyhmäkokous
2023	<ul style="list-style-type: none"> - pidetään Saksanseisojakerhon vuosikokouksen yhteydessä roturyhmäkokous
2024	<ul style="list-style-type: none"> - pidetään Saksanseisojakerhon vuosikokouksen yhteydessä roturyhmäkokous
2025	<ul style="list-style-type: none"> - pidetään Saksanseisojakerhon vuosikokouksen yhteydessä roturyhmäkokous - toimitetaan päivitetty JTO:n 1.1.2027-31.12.2031 päivittäminen
2026	<ul style="list-style-type: none"> - pidetään Saksanseisojakerhon vuosikokouksen yhteydessä roturyhmäkokous - toimitetaan päivitetty JTO ennakkotarkastukseen tammi-helmikuussa - tavoiteohjelman hyväksyminen JTT:ssa

Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta

Populaation kokonaistila ja rakenne: seurataan jälkeläismäärä/yksilö. Seurataan tuontikoirien ja tuontispermakeinosiemennysten määrää. Seurataan jalostuksen tavoiteohjelman toteutumista ja kasvattajien sitoutumista ohjelmaan. Raportoidaan tilanteesta vuosittain rotujärjestön puitteissa. Tiedotetaan tilanteesta jalostustoimikunnalle.

Luonne:

Seurataan KAER-kokeeseen ja näyttelyihin osallistuneiden koirien määrää ja suhdetta, jotta tiedetään, paljonko koirien käyttöominaisuuksia on testattu. Seurataan, mikäli huomautettavaa koirien luonteissa ilmenee. Tiedotetaan tilanteesta jalostustoimikunnalle.

Käyttöominaisuudet:

Seurataan KAER-kokeeseen osallistuneiden koirien määrää. Laaditaan yhteenveto kokeissa käytettyjen koirien ominaisuuksista. Kokeisiin osallistuneiden koirien tulokset ja koekertomukset julkaistaan Saksanseisojakerhon tietokannassa ja vuosikirjassa.

Terveys:

Rotujärjestön jalostustoimikunta kerää koirien terveyttä koskevaa tietoa ja tiedottaa siitä kasvattajille. Seurataan tiedottamisen toteutumista. Seurataan lonkkakuvattujen koirien määrää ja laatua. Tiedotetaan tilanteesta jalostustoimikunnalle.

Ulkomuoto:

Lähteinä käytetään rotujärjestön vuosikirjaa ja terveystarkastusten vastauksia tai muuta kautta saatua tietoa. Näyttelyihin osallistuneiden koirien tulokset ja arvostelut julkaistaan Saksanseisojakerhon tietokannassa ja vuosikirjassa. Seurataan rakenteen terveyttä ja rodunomaisuutta, sekä puututaan mahdollisesti ilmeneviin ongelmiin tiedotuksella. Tiedotetaan tilanteesta jalostustoimikunnalle.

Tavoiteohjelmassa asetettujen päämäärien saavuttaminen:

Populaation kokonaistila ja rakenne: Pyritään suosimaan jatkossakin tuontikoirien käyttöä oman kannan lisäksi.

Luonne:

Jalostukseen käytettävät yksilöt testattava näyttelyssä vähintään avoimessa luokassa tai Junkkarin ulkomuotokatselmuksessa ja KAER-kokeessa tai todetaan käyttöominaisuudet muuten luotettavasti rotujärjestön ohjeiden mukaan. Jalostukseen ei käytetä koiria, joiden luonteessa on ollut useamman kerran huomauttamista arkuuden tai aggressiivisuuden vuoksi.

Käyttöominaisuudet:

Jalostukseen käytettävät yksilöt testattava KAER-kokeessa tai todetaan käyttöominaisuudet muuten luotettavasti rotujärjestön ohjeiden mukaan. Tavoitteena on saada lisää metsästäviä, vastuunsa tuntevia ja tavoitteellisia kasvattajia mukaan harrastustoimintaan

Terveys:

Lonkkakuvattujen koirien osuutta on nostettava. Tällä hetkellä lonkkakuvattujen karkeakarvaisten unkarinvizslojen määrä on noin 51 prosenttia kannasta.

Ulkomuoto:

Jalostukseen käytetyt koirat ovat saaneet näyttelyssä avoimessa luokassa tai Junkkarin ulkomuotokatselmuksessa vähintään maininnan ”hyvä”, joka ei ole tullut huonosta luonteesta johtuen.

7. LÄHTEET

- Fossum ym. 2002. *Small Animal Surgery*. 2nd edition, Mosby.
- Heikkinen, P. 2005. *KAER-kokeet*. Kirjallinen tiedonanto 11.01.2005.
- Koskentalo, Helena 2003. *Parempaan pentutulokseen*. Gummerus.
- Mäki, K. & Ekman, T. *Terveempien koirarotujen puolesta - sukusiitosdepressiota ja matadorijalostusta vastaan*. www.koiranjalostus.fi.
- Paatsama, S. 1991. *Suuri Suomalainen Koirakirja*. Otava.
- Peltonen, Martti. 2004. *Saksanseisojilla esiintyneet viat ja sairaudet*. Kirjallinen tiedonanto, joulukuu 2004.
- Rouhiainen, J. 2005. *Seisojan tavoiteltava luonne*. Kirjallinen tiedonanto 28.1.2005.
- Sundgren, Per-Erik 1993. *Lemmikkieläinten jalostus*. Suomen Kennelliitto.
- Saksanseisojakerhon vuosikirja 1998
- Saksanseisojakerhon vuosikirja 1999
- Saksanseisojakerhon vuosikirja 2000
- Saksanseisojakerhon vuosikirja 2001
- Saksanseisojakerhon vuosikirja 2002
- Saksanseisojakerhon vuosikirja 2003
- Saksanseisojakerho ry. *Jalostuskoirien laatuvaatimukset*.
- Füzesiné Szegvári, Zsuzsa 1997. *About the Hungarian Vizsla*. Kutya. (eng. Ingeborg S. Horvath)
- Füzesiné Szegvári, Zsuzsa. *Judging system for vizsla competitions in Hungary*.
- Füzesiné Szegvári, Zsuzsa. *The personality of the Hungarian Vizsla*.
- Magyar Fajták Világtalálkozója 2004, World Meeting, julkaisija Drótszörű Magyar Vizsla Szakosztály
- Lyhytkarvaisen unkarinvizslan JTO 2014, Saksanseisojakerho ry.
- Lappalainen A. Koiran Lonkkanivelen kasvuhäiriö. Suomen Kennelliiton julkaisu

Saksanseisojakerho r.y. Terveyskyselyn 2004 vastaukset.
Karkeakarvainen unkarinvizsla rotumääritelmä. Suomen Kennelliiton julkaisu. 30.5.2006

Elektroniset lähteet

<http://www.koiranjalostus.fi>
<http://www.saksanseisojakerho.fi/html/tietokannat.htm>
<http://jalostus.kennelliitto.fi>
<http://www.kennelliitto.fi>
http://user.sgic.fi/~laelas/art_luettelo.htm
<http://www.fdb.hu>
<http://kennet.skk.se/hunddata/>
http://www.hundeweb.dk/dkkcm/public/openIndex/view/list_side1.html?ARTICLE_ID=1164742020632

Järjestö- ja henkilölähteet (tiedot eri maiden kannoista)

Miczek Zsófia, Unkari
Nanna Brændgaard, Tanska
Kristina Pettersson, Ruotsi
Lies Van Essen, Alankomaat

8. LIITTEET

Liite 1

Jalostustoimikunnan työ

Toimikunta pyrkii työssään ehdottomaan puolueettomuuteen ja noudattaa SKL-FKK:n ja Saksanseisojakerho ry:n yleisiä toimintaperiaatteita. Toimikunta vastaa sille esitettyihin kirjallisiin tiedusteluihin, jotka on tehty riittävän ajoissa, mieluiten kahta kuukautta ennen odotettua kiimaa. Toimikunnan päätös koskee vain sitä astutuskertaa johon tiedustelu kohdistuu.

Toimikunta tehdessään siitosyhdistelmäehdotuksen edellyttää kasvattajalta, että

- kasvattaja on saksanseisojakerhon jäsen
- kasvattaja on tehnyt SKL-FKK:n kasvattajasitoumuksen, kun yhdistelmä toteutuu,
- kasvattaja huolehtii pentujen ilmoittamisesta Junkkari-kilpailuun, joka on nuorten koirien perinnöllisten ominaisuuksien ja ulkomuodon katselmustilaisuus.
- kasvattaja pyrkii sijoittamaan pennut rodunomaiseen käyttöön

Jalostusyhdistelmässä voivat uroksen ja vastaavasti nartun näyttely- ja koetulokset ym. jossain määrin korvata toisen osapuolen puuttuvia tuloksia. Liian läheistä sukusiitosta vältetään FCI:n suosituksen mukaisesti.

Jalostustoimikunnan tulee pyrkiä seuraamaan muidenkin kuin edellä mainittujen sairauksien ja vikojen esiintymistä rodussa ja tarvittaessa ryhtyä niiden vaatimiin toimenpiteisiin. Narttua saa käyttää siitokseen, kun se on parituksen aikaan ylittänyt 24 kk iän. Rotu on hitaasti kehittyvä, eikä ole suotavaa sen käyttäminen jalostukseen liian nuorena.

Liite 2

Jalostusrekisterivaatimukset

Jalostusrekisteriin hyväksymisen ehtona on vähintään AVO 2 palkinto KAER kokeessa nartuilla, AVO 1 palkinto uroksilla sekä laatuarvostelupalkinto koiranäyttelystä, vähintään 1 x AVO tai KÄY EH tai kahdelta tuomarilta 2 x AVO tai KÄY H, kuitenkin niin, ettei palkintosijan aleneminen johdu koiran luonteesta. Lisäksi koiran lonkkakuvaustuloksen täytyy olla A tai B ja koiran tulee täyttää muut rotukohtaiset PEVISA määräykset.

Jalostusrekisteriin ilmoitettavan koiran omistajalta vaaditaan lisäksi kirjallinen vakuutus siitä, että:

- koiralla ei ole ollut leikkausta vaativia olka- ja/tai kyynärnivelen vikoja
- koiralta ei ole leikkauksella korjattu tai todettu muita virheitä, esim. silmäluomen kiertymiä
- koiralla ei ole hammaspuutoksia tai jos on, niin mitä?
- koiralla ei ole ollut epileptistyyppisiä kohtauksia

Omistaja vahvistaa allekirjoituksellaan jalostusrekisterikaavakkeessa antamansa tiedot.